YAZAN : SERGE HUTİN
ÇEVİREN : MEHMET ARIK

GİZLİ CEMİYETLER

MASONLUK
GİZLİ DİNLER
CİNAİ CEMİYETLER
KARBONARİ
KU - KLUX - KLAN
MAFİA

ANIL YAYINEVİ
VİLAYET KARŞISI
No. 11 - İSTANBUL

Yazan :

SERGE HUTIN

GİZLİ CEMİYETLER

Çeviren :

MEHMET ARIK

TTT

ANIL YAYINEVİ

Vilâyet Karşısı No. : 11 — İstanbul

http://groups.yahoo.com.group/TTT_Kitaplar/

NURETTİN UYCAN — MATBAASI
Cağaloğlu, Servili Mescit Sok. No: 12
Tel. : 22 08 17 İ s t a n b u l — 1965

İÇİNDEKİLER

	Sahife
KONUYA GİRİŞ	7
Siyasi Gizli Cemiyetler ve Mezhepci gizli Cemiyetler	8
Bir cemiyete veya mezhebe kabul edilme, bunun karakterleri ve gayeleri	9
1) Asıl mânasıyla bir cemiyete girmek . .	10
2) Cemiyete giriş merasimleri	12
3) Sırları öğrenmenin derecesi ve sırası .	13
İlk insanlarda gizli cemiyetler ve cemiyete intisab	20
BİRİNCİ BÖLÜM	
Birinnci Kısım :	
GİZLİ TEŞKİLÂTLAR :	
Eski çağlarda gizli dinler	22
1) Eski Mısır	23
2) Eski Yunan	25
3) Roma İmparatorluğu	28
İkinci Kısım :	
İsâmiyetin Sırları	34
İsmailik	35
Dürziler	36
Ansarieh'ler	37
Üçüncü Kısım :	
Orta Çağda gizli Akide ve Dinler	42
Esnaf Cemiyetleri	43
Graal Efsanesi	44
Cathares'ler	45
Templiers şövalyeleri	46
Dante ve Sırlar	48
Simyacılar ve Kabbalist'ler	48
Sihirbazlık	50

İÇİNDEKİLER

	Sahife
Dördüncü Kısım :	
Rose Croix Teşkilâtı	52
Menşei, efsanesi ve Tarihçesi	52
Rose Croix Teşkilâtının genişlemesi . . .	56
Rose Croix ve Frank Masonluk	57
Teşkilâta giriş merasimleri	58
Akideler ve Gayeler	59
Beşinci Kısım :	
FRANK — MASONLUK :	
1) Tarihçesi	63
XVIII. Asırda Fransada Frank - Masonluk ve yüksek sınıflar sisteminin gelişmesi	67
2) Masonluğun gelişmesi	70
Masonluğa intisab	70
Masonluğun sembolleri	73
Masonluğa giriş prensipleri	75
Düşünme Odası ve Simya	75
Üç soru ve yemin	77
Hîram Efsanesi	78
3) Doktrinler	80
Masonluğun gayesi yapıcılık	80
Masonluğa girişin gayesi	81
Masonluğun esrarı	82
İKİNCİ BÖLÜM	
SİYASİ GİZLİ CEMİYETLER :	
Birinci Kısım :	
Gizli teşkilâtlarla siyasî teşkilâtlar arasındaki alâka ve farklar	85
Siyasî cemiyetlerin genel karekterleri ve sınırlandırılmaları	87
İkinci Kısım :	
Saınte - Vehme	90
Üçüncü Kısım :	
Bavlyera Mutekitleri	93

İÇİNDEKİLER

	Sahife
Dördüncü Kısım :	
Carbonari	98
İtalyan Carbonarileri	99
Fransız Carbonarileri	101
Carbonarinin teşkilâtı	103
Beşinci Kısım :	
İrlanda Gizli Cemiyetleri	105
Altıncı Kısım :	
Ku - Klux - Klan	108
Yedinci Kısım :	
Maffıa	112
Sekizinci Kısım :	
Cinai Cemiyetler	115
NETİCE :	116
Bibliyografya	120

——oOo——

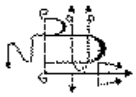

KONUYA GİRİŞ

Bu kitapta ele alınan konu, heyecanlı münakaşalara, tahriklere sebep olmak değil, gizli cemiyetler isimlendirilen toplulukların incelenmesidir. Fakat kolayca farkedileceği gibi her devirde, muhtelif topluluklar, gizli cemiyetler tarafından temsil edilirler. Meselâ Museviler gibi bütün bir zümrenin esrarengiz telâkki edildiği, bazı dinî tarikatlerde Jezvitlerdeki gibi müraililiğe ve her çeşit yeraltı faaliyetine mahal verildiği bilinmektedir. Gizli cemiyet terimi geniş manâda ve fazlaca kullanıldığı için böylece isimlendirdiğimiz bir kitaba başlarken mümkün olduğu kadar sarih olarak bu iki kelimenin manâsını belirtmeliyiz.

Gizli cemiyetler teriminin ifratça kullanılışları —

Evvelâ belirtmeliyiz ki nazarı dikkati celbetmeyen bütün topluluklar gizli cemiyetler değillerdir. Böylece gizli olmayan teşkilâtların azâları normal zamanda, zulüm ve tazyik esnasında zaman zaman haricî görünüşleri gizli cemiyetlerle bazı benzerlikleri olan topluluklar meydana getirirler. Meselâ : Roma İmparatorluğu zamanında katolik kilisesi, Edit de Nante ihtilâlinden sonra fransız protestanları..

Diğer taraftan resmî tipteki veya devlet tarafından kurulan ve bazan gizli teşkilâtlar olarak telâkki edilen bütün teşkilâtlar bu eserin konusunun dışına çıkmaktadırlar. Böylece engizisyon, korkunç mevcudiyeti, birçok hafiye ve mensuplarıyla, bazı azâlarının faaliyetlerinin gizli ve esrarlı olmalarına rağmen bir gizli cemiyet değildi.

Siyasî gizli cemiyetler ve mezhepçi gizli cemiyetler-

A. Lantoin'a göre iki çeşit gizli cemiyet vardır :

1 — **Siyasî gizli cemiyetler** — Bunlar faaliyetlerini veya hiç olmazsa azâlarının isimlerini gizli tutmak isteyen topluluklardır. Onların faaliyetleri ya adaleti temin etmek gayesinde olan topluluklarda olduğu gibi resmî teşekküllere tevcih edilmiştir, veyahut ekseriya mevcut iktidara tevcih edilmiştir. Teşkilâtlanıp sınıflanan bu grupların niteliklerinden biri sınırlandırılmış süreleridir. Gayesi zamana uyan gizli cemiyet yaşayabilir, gayesi siyasî ise onu doğuran sebep ile zaruri olarak söner. (A. Lantoine).

2 — **Mezhepçi gizli cemiyetler** — Eziyet edici ve cebredici olanlar hariç bu topluluklar varlıklarını gizlemeye lüzum duymazlar. Onların kanunları, tarihçeleri, toplantı mahalleri, doktrinleri ve hattâ mensup olan azâlarının isimleri bile herkes tarafından bilinmektedir. Bu topluluklar yalnız âyinlerini merasimlerini gizli yapmaktadırlar. Yabancılar bu merasimlere kabul

edilmemektedirler. Parola ve işaretler azâların birbirini tanımasını mümkün kılmaktadır. Bu toplulukları kapalı bir cemiyetten ayırt eden husus bu cemiyetlerin azâlarını: kabul merasiminin teferruatlı olup âyin şeklini arzetmesidir.

Böylece bazı durumlarda bunları tefrik etmek oldukça müşküldür. Nitekim, siyasî faaliyetlere girişmek için teşkilâta dahil azâlar gizli toplantılardan faydalanırlar. Diğer taraftan tamamiyle ilâhi gayeler güden topluluklarda da mezhepçi topluluklara benzeyen giriş merasimlerinde derece derece sınıflamadan istifade etmek ihtiyacı duyulmaktadır.

Şimdi bir mezhep veya cemiyete kabul merasiminden adayların ne anladıklarını inceleyelim. Zira bu anlam halk dilinde gizliliğin prestiji tesiriyle tam manâsının kaybetmiştir.

Bir cemiyete veya mezhebe kabul edilme, bunun karakterleri ve gayeleri — Umumiyetle cemiyete girmek intisab etmek şahısta ruhi bakımdan iptidai bir durumdan daha mütekâmil bir duruma geçmeği gerçekleştirecek bir istiale diye tarif olunabilir. Yabancının cemiyete aday olması için ahlâkî ve fizikî, seri halinde sembolik denemeler yapılır. Bundan maksat aday'a yeni bir hayat için tekrar doğmak üzere öldüğü hissini vermektir. Daha kesinlikle bunun hakkında üç şekil belirtebiliriz :

1) **Asıl manâsıyla bir cemiyete girmek**, yabancılıktan daha mütekâmil bir muhite girmek, daha mü-

kemmel bir hale erişmek demektir. Sonuç olarak bir mezhebe girmek gerçek bir ilâhileşme haline gelecek. O zaman onun gayesi her şartın dışında insanı idare etmek olacaktır. René Guénon bu konuda: (diğer şahıslarla münasebette bulunmak değil fakat kendinde üstün bir şahsiyet elde ederek bunun gerçekleştirmektirmektir. Tabiî sadace insaniyetperver bir şahıs olarak ki bunun zikretmek abes olacaktır. Fakat insaniyetperver bir şahıs olarak kendini gösteren kimsenin de bazı durumlarda başka türlü bütün tezahuratları arzetmesi imkân dahilindedir) diye yazıyor. Şuhalde bu insanoğlunun tamamiyle bir iç gerçekleşmesidir ki bu gerçekleşme kişinin kendi varlığında taşıdığı imkânların gerçekleşmesidir. Meselâ ilkel topluluklarda çocukluk çağından erginlik çağına geçiş için tertip edilen merasimleri biraz ilerde inceleyeceğiz. Fakat ergin bir insan çocuğa nisbeten kuvvetlidir. İşte şimdi bir cemiyete dahil olmanın umumî karakterlerini böylece anlamış oluyoruz. Elbette ki herhangi bir cemiyete dahil olmak için yabancı, bazı tertiplere hazırlanacaktır. Cemiyete girebilmek için icab eden tabiî istidatlar hakkında yazarlar ısrarla durmaktadırlar.

Fakat şahıs kendi kendine bir cemiyete dahil olamaz. Bir cemiyete girmek, aday olmak kelimesinin asıl manâsı, latince (başlangıç, giriş)'dir. Cemiyete giren de yola koyulmuş olandır. Bu bakımdan aday ekseriya inzivaya çekilen mutasavvıf'dan ayırt edilir. Bir cemiyete aday olacak şahıs o cemiyetin aday or-

ganizasyon tarafından seçilir ki bu husus cemiyetin sosyal karakterini belirtir. Bununla beraber bu organizasyon her zaman yeni aday'a rehberlik ve önderlik yapmayıp, Guénon'un tabirine göre, ona ruhi tesirde bulunmaktadır. Mezhebin esrarına vakıf olanlar yabancıya tebliğ edilmeyen adaylık karakterini çok geliştirmişlerdir. Zira bu hususun harice sızmaması lâzımdır. Guénon'un belirttiğine göre bunlar elde edilecek durum için hazırlık usulleridirler ki netice itibarıyla ifa edilecek görevi tamamiyle kolaylaştıracak yardım ve destekler olup meydana çıkacak müşküller ve tehlikeleri bertaraf ve kontrol ederler. Adaylık sırrı tabiatıyla izhar edilemez ve yalnız cemiyete giriş ona vakıf olmayı sağlar. Aristot (Mysteres d'Eleusis) de öğrenmek değil fakat hissetmek diye yazıyordu. Bu kitapta gizli bir doktrin öğrenilmiyor fakat hisler duyuluyordu. Adaylık sırrı gerçekten izhar edilemez zira herkes bu geleneksel sembolleri kişiselleştirmiş olur. Mezhebe yabancı olanlar merasimleri en ince teferruatlarına kadar öğrenirler. Böylece masonluğun sırrı açıklanmış olur. Fakat tamamiyle anlaşılıp tanınamaz. Bütün gizli cemiyetlerin esrarında rastgelinen yabancı ve tedhişçi muhtelif imtahan ve tecrübelerle psikolojik mekanizma icra edilir ki bunlar sathî bir tetkikata girişenler için manâsız, abes bulunabilir. Halbuki bunlar tamamiyle tanınamamışlardır. Bu hususta seçkin bir mason olan J. Boucher: (bu merasimler şuur altına nüfuz ederek gerçek bir tesirin kudretini temin eder-

ler) demektedir. Gizli imkânlarını fiilen meydana koyarak kişi cemiyete duhulünü tesdik ettirip gerçekleştirir. Aday bir kere cemiyete girdikten sonra daimi üye olur ve mezhebin esrarına göre hiçbir şekilde bir daah cemiyetten ayrılamaz. R. Guénon'a göre (dış masonlardan) bahsedilmesi böylece abes bulunmaktadır. Zira masonluk vasıfları azlolunamaz. Çıkarılan veya istifa eden bir frankmason için İngilizler (bağımsız mason) terimini kullanmaktadırlar. Fakat yazarlar mason cemiyetine girişin gerçek olması lâzım geldiğini ilâve etmektedirler.

Nihayet cemiyete giriş passif bir istiale olmayıp esasında fiiliyatla meydana konur ki kişiliğin bütün mevcudiyetiyle işbirliği yapılmasından bilkuvve ortaya çıkar. Mason teoricileri bazı masonların cemiyete intisaplarından sonra da orta halli durumlarını bu suretle izah ederler. İntisap istialesi üç bölüm arzeder :

şahsiyete bağlı kabiliyet
şuuraltına sızmak
kişinin ifa edeceği işin gerçekleşmesi.

2) **Cemiyete giriş merasimleri esasında fizikî ve ruhî bir imtihan denemesidirki şahsın ruhiyatına tesir ederler.** Bu merasimler bazan umuma açık olarak yapılırlar. Meselâ: ilkel topluluklarda çocukluktan erginliğe geçiş merasimleri. Fakat ekseriya bunlar da gizli icra olunurlar. Gizli cemiyetlerin giriş merasimleri onların sırlarıdır. Aday cemiyète yabancı kimsele-

re onları ifşa etmeyeceğine dair yemin eder. Üstelik giriş merasimlerinin de bir tesiri olmaktadır ki bu da onları ifa eden kişiye bağlı bulunmamaktadır. Kendine zararı olmayan bu fonsiyon nazarı itibara alınır. Bunun gibi dini âyinler, bunları icra eden papazın ahlâkî kıymetine bağlı bulunmamaktadır. Diğer taraftan onların en ufak teferruatlarının tatbik edilmesine büyük bir itina ile riayet edilmesi gerekmektedir. Aksi halde hiçbir tesirli netice elde edilemez. Fakat adayın durumu ne olursa olsun, meselâ hıristiyan vaftizinin aksine, giriş merasimi cemiyete girebilecek bir kimse için ifa edilemiyorsa tesirsiz kalır. Nihayet bu merasimlerde manâlı sembollere, rümuzlara müracaat edilir ki yalnız sırlara vakıf olanlar bunları anlayarak değerlendirebilirler.

Buna mukabil bütün rumuzlar gerekli durumlarda onu düşünen için merasimlere benzeyen tesirlerde bulunurlar. Böylece cemiyete giriş bu rümuzların tamamlanmasıyla neticelenir.

3) Sırları öğrenmenin derece ve sırası —

Bir sırrı öğrenme ilk hamlede keşfetmenin huzurundan ileri gelmekte ise de aday bu sırları yavaş yavaş öğrenebilir. Ekseriya söylediği gibi adaylığa talib olan kişinin, faaliyet ve uzun çalışmalarını belirten çetin bir yoldan geçmesi lâzımdır. Bütün gizli teşkilâtlarda sırların dereceleri olup, teşkilâta giren adayın mü-

kemmelleşmesine göre eriştiği mertebelerde bunlara vukufu olabilir. Teşkilâtın nizamlarına riayet edip esrarına vakıf olacak kimseler bu teşkilâtın çok karışık olan başkanları tarafından giriş merasimlerinin icrasında büyük bir titizlikle değerlendirilip sıralanmakta ve cemiyete kabul edilen bu dereceye göre sırları öğrenmektedir.

Cemiyete giriş ve ezoterizm (sırlar) — Ezoterizm kelimesi yunanca eisôtheô kelimesinden gelmektedir ki kelimesi kelimesine (giriş yapmak) anlamını belirtir. Kelimenin anlamı etimolojisinden çıkar. Giriş yapmak, dışarıdaki insanların içeri girmelerini sağlayacak bir kapı açmaktır. Sembolik olarak saklı bir hakikati, gizli bir manâyı meydana çıkarmaktır. Nitekim tamamiyle gizli bir doktrin anlamı bu kelimenin bütün anlamlarında belirmektedir ki kalabalıktan ve dışarıdan meydana gelen bir muhitle izah edilir. (J. Marques - Riviere).

1 — Cemiyete dahil olmanın muhtelif sırları öğrenmek olmadığını, bir doktrinin telkinlerini ortaya koyarak açıklamaktan, ibaret olmadığını görmüşdük. Bir seri merasimler ve işlemler cemiyete girecek olana yeniden doğmak üzere ölüyormuş (basıbadelmevt) hissini duyurmak gayesini gütmektedir. Bununla beraber muhtelif merasimlerde kullanılan sembol, teknik, gizli efsane herkese göre değişen zımni temaslarla merasim ve denemelerde kullanılmakta olan bu sır-

lar bir çeşit hadiseler bilgisi gayesini de güder. Cemiyete kabul merasimlerinde, karanlık bir gezinti esnasında, adayın görüşlerine muhtelif korkunç sahneler arzolunarak ona ölüyormuş hissi verildiğini de burada işaret etmeliyiz. Plutarque: ölüm esnasındaki ruh halinin büyük sırlara vakıf olma esnasında duyulanruh haliyle aynı bulunduğunu belirtmektedir. Bunlar önce tesadüfi koşular, zahmetli gizli yerler ve karanlıkta endişeli yürüyüşlerdir. Sonra nihayete doğru korku son dereceye çıkarılır, ürperme, titreme, soğuk ter ve dehşet duyurulur. Ölüm hissi muhtelif usullerle az çok vahşi metodlarla duyurulur ve her zaman bu böyle yapılır. Bundan sonra aniden bir ışığa kavuşmak devresi gelir. Plutarque'ın dediği gibi bu ani bir aydınlanmadır. Fakat gözleri kamaştıran bu aydınlanmada temiz yerler, çayırlar, ses ve danslar, gizli sözler, dinî görüntüler aday'a duyurulur. Bundan sonra aday kemâle ermiş ve cemiyete girmiş olarak sıkıntısızca dolaşıp serbest olur. Bu iniş ve çıkış esasına dayanan şema birçok muhtelif fakat birbirine benzeyen sembollerle açıklanır efsane ve inançların mühim bir kısmına tatbik edilebilir. G. Persigout'nun çalışmalarında cemiyete girişin seyri hakkındaki araştırmalar hususunda önemli teşebbüsler bulunmaktadır. İşte birbirini tamamlayan iki yorum: cemiyete girişin devreleri sembolik olarak kâinatın yaradılışının devrelerini yeniden ortaya koymaktadır. Bir hercümercin ışıkla tanzim edilmesi de insanın yeniden teşekkülünün itiba-

ri şeklidir. Ademin düşüşü ile insaniyetin kaybettiği imtiyazların tekrar hak edilmesi.: Cemiyete giriş ile adaylar mükemmel öğrenimi elde etmek, olgunlaşıp kemale ermek şartlarına uygulanırlar. G. Persigout'a göre cemiyete giriş :

— Mükemmel bir yaratık olabilmek için dünyevi arzuların öldürülmesiyle insanın temizlenmesidir ki bu simyacıların büyük sihiridir.

— Atalarımızın kaybettiği mefhumun anlaşılmasıyla itikat usulünü öğreten tasavvuftur.

— Adem ile Havva'nın cennetten kovulmadan önceki nimet ve imtiyazlarına sembolik olarak yeniden hak kazanmalarıdır.

II — Cemiyete giriş şekillerinin her birinde, iniş çıkış, ölmek ve yeniden canlanmak şemasının değişik bir şekli olmasına rağmen müşterek ve mutabık bulunulan bir husus basiretin kaybolmasıdır. G. Persigout: (bilgi ışınları insanın kalbinde kırılmış bir ayna kibidir. Bu küçük parçaların teker teker bir bütün gibi alınması bu parçalanmayı büyütür) diye yazmaktadır. Bu fikre dayanan esrarengiz bir gelenek muhtelif devirlerde birçok defalar değişik şekillerde izhar edilerek bütün dinlerin kökde aynı membağdan meydana geldiği belirtilmiştir. Zamanımızda bilhassa Rene Guenon bu eski kavramı geliştirmiştir ki ona göre esrarengizlik tatbik edilen dinlerden daha öncedir. Aynı zamanda ifade ve gerçekleştirme bakımından olduğu ka-

dar fiiliyatta prensibine bağlanmaktan başka birşey yapmamakta, dinî destek olarak almaktadır. Gerçekten gelenek, dine nazaran, dinî ve dinî olmayarak tezahür eden bütün şekillerden öncedir. Üzerinde yaşadığımız dünyadan da eski bir geleneğin bu sırlarda müşterek bulunduğuna ihtiyaç duyulmaktadır. Bu irtibat problemine göre sırlara vakıf olanların muntazam ve kesintisiz olarak birbirini takib edip bir nev'i zincir meydana getirmesi lâzımdır. İnsaniyetin muhtelif devrelerinde menşeden gelen bu mirasın korunması için bu devri daima bazı kimseler dünyevî olmayan, yani insan üstünden insana devrolan bir rabıta bulmaktadırlar. Mezhebe hariç bulunanlardan gizli olmakta bu fikir bulunmaktadır ki XVII. ci asırda Rose Croix teşkilâtında ve muasır bir çok yazarlarda da bu fikir belirmektedir.

III — Cemiyete girişin tesir ve ışığında birçok adaylar felsefî ve dinî düşüncelerini geliştirmişlerdir ki bunlar aynı esas fikirlere dayanmaktadır.

Bütün esrarlı bilgiler gibi bu tarz düşünceler de anlaşılması güç olan muğlak meselelerle uğraşmışlardır. Dünya nasıl yaratıldı? Niçin yaşıyoruz? Kötülük ve fenalıklar neden hüküm sürmektedirler? İnsaniyet ve kâinatın istikbali ne olacaktır? Evveldenberi insan menşeinin sebeplerini, varlığının gayesini ve öldükten sonraki durumunu öğrenmek istemiştir. Her zaman gizli cemiyetlerde adaylar dünyaya tesir ederek idare

eden kanuları öğrenmek istemişler ve tarif olunamayan sırları elde ederek esas problemi çözmeğe çalışmışlardır. Nereden geliyoruz? Kimiz? Nereye gidiyoruz? Bunlar doğuştan insanın elde ettiği sınırsız kabiliyet ve kudretine bağlı olarak birçok zihinlerde sorulan haçvarî üç sorudur. Tam bir bilgiye susamış tabiat üstü kudretlerden derin kaynaklar alarak gizli bilgiler fışkırmaktadır. Bunlar: tasavvuf, şeytan ve cinlere karşı sihir, müneccimlik veya simya ilmi (sihirbazlık) dır. Ptagorism ve bazı vecizelerde de gerçek bir gizli bilgi seçkin bir okuyucu kütlesine açıklanmaktadır. Fakat cemiyete intisab ile gizli doktrini birbirine karıştırmak bir hatadır. Böylece kabbale gizli bir felsefe olup bir cemiyete dahil olmak değildir. Tasavvuf sisteminde sembol, rümuz, esatir ve mitolojiden faydalanılması tarif olunmayan şeylerin açıklanmasının yegâne usulüdür ki bunlar garip ve güç anlaşılan şeylerdir. Fakat şemaya daima cevap veren umumî açıklamaların anlaşılması kolaydır : Dünya ve insan nasıl yaratıldılar? Zamanımızdaki dünya nasıl meydana geldi ve orada insanın mevkiî nedir? Dünya ve insanın geleceği ne olacaktır?.

Neticede bu hususu en geniş manâda alırsak bunlar tarihin gerçek felsefesidir. Teorilere gelince, onları aşağı yukarı klasik gizli ilimlerin hepsinde bulmak mümkündür. Tabiat üstü dünya, tabiat dünyasının gerçek sebebi olmaktadır ki bu da hislerin kotrolu altına düşmektedir. (Görünmeyen şeyler topluluğunun görü-

nerek tezahur etmesi). Kâinat (büyük dünya) büyük âlem ile insan (küçük dünya) küçük âlem arasındaki kıyasî münasebet, yaratılış teorilerinde ekseriya bir erkek ile bir dişinin birleşmesi prensibi, dünyanın yumurtasının eski doktrinlerde başlangıç bulmasıdır. Yumurta, tohum ve hücre halinde bütün canlılar gelişerek birçok yayılmalarla birbirlerinden farklı olurlar. Esrarlı bilgiler umumi adı altında belirtilen bu düşünce cereyanları ilk bakışta zannedildiğinden çok daha önemli tesirler belirtmektedir. En eski çağlardanberi aralıksız birbirini takib eden az veya çok esrarengiz kuruluşlar yapmıştır ki bunlara vakıf olanlar esrarengiz ilimler meydana getirmiştir. Bazı dinî merâsim ve geleneklerde de bu akis belirmektedir. Bu bakımdan burada cemiyete giriş teşkilâtları ile müsbet dinler arasındaki münasebetler zikredilebilir. Dinler yayılma gayeleriyle felsefî kurumlardır, yani istisnasız herkese açıktırlar. Halbuki intisab edilecek cemiyetler ise gizli olup prensip itibarıyla bazı durumlarda ve hususlarda seçilmiş olan kimselere mahsusturlar. Bazı durumlarda felsefe ve gizlilik aynı gurupta birleşirler. Modern bir misâl olarak Mormon'ları alırsak iki türlü âyinleri ve merasimleri bulunduğunu görürüz. Herkesin iştirâk edebileceği umumi merasimler ve sadece rahiplerin iştirâk edebileceği mabette yapılan gizli merasım. Fakaz gizli âyin ve cemiyetlere intisab edenlere mahsus doktrinlere karşı kilise ekseriya mücadele açmıştır. Bu hususta katolikliğin kuruluşundanberi gizlili-

ği ve intisab merasimlerine karşı aralıksız mücadelede olduğunu hatırlatmamız gerekir.

İlk insanlarda gizli cemiyetler ve cemiyete intisab — İlkel topluluklarda bu husus çok ilgi çekici olup intisab iki derecede yapılmaktadır :

1. Evvelâ bütün toplum fertlerine uygulanan bir intisab şekli vardır ki bunlar çocukluktan gençliğe geçiş merasimleri gibi yapılan merasimlerdir. Gençler umumî bir merasimde vücutlarına döğme yapılması veya vücutlarının bir yerinin kesilmesi gibi hususlara tabi tutulurlar. Bütün bunlar, yeni yetişenin kendinden geçip hipnotizma edilmiş bir duruma girmesini temin içindir ki, adaylara böylece toplumun inançları öğretilmiş olur. Bu hususta sosyal nizamlar tabiatın kâinat nizamını aksettirdiği gibi, idare tekniği ile sihir arasında dar bir bağ mevcuttur.

2. Fakat bununla beraber ilkel topluluklarda gizli cemiyetlere benzer şekilde sihirbaz ve fetişçi topluluklar vardır. Merkezi Afrikada olduğu gibi bunların kendilerine mahsus gizli hususiyetleri ve bazan kanlı olan hususi merasimleri mevcuttur.

Bu kitaptaki incelememizde takip edeceğimiz plân:

1 — İntisab edilen teşkilâtlar (teşkilât terimini kullanmayı daha uygunbuluyoruz, zira bu gruplar gizli ve kapalıdır.) Doğuda Çin, Hindistan ve Tibet'de siyasî bir maksadı olmayan esrarengiz merasimler pek çoktur. Fakat bunların izahı kitabımızın hacmini aşacağından biz Akdeniz havzasını incelemekle yetineceğiz.

— Eski çağların sırları : Mısır, Yunan, Roma İmparatorluğu..
— İslâmiyetin sırları..
— Orta Çağlarda cemiyete intisab..
— Rose Croix (güllü haç) teşkilâtı..
— Frankmasonluk..

2 — Siyasî gizli cemiyetler - Bunlar herkes tarafından daha iyi bilinirler. Burada sadece en önemlileri ile genel karakterlerini belirtmekle yetineceğiz.

——oOo——

BİRİNCİ BÖLÜM

GİZLİ TEŞKİLÂTLAR

Birinci Kısım

— Eski Çağlarda Gizli Dinler —

I — Eski Mısır

Bizi burada ilgilendiren Mısır dininin esrarlı şeklidir. Dinî gizlilik ve esrarını tamamiyle tavzih etmemizle beraber Mısırlıların dininde aydınlanmamış noktalar bulunmaktadır.

Mısırlıların dininin esrarı - Mısırlıların dininin tamamiyle bir gizli din olduğu kuvvetle söylenebilir ki bu dinin merasimleri halkın görüşünden gizli olarak yapılırdı. Mısır mabedi, dinsizlere varıncaya kadar herkese açık olan modern kiliseden tamamiyle farklı bulunuyordu. Rahiplikle ilgisi bulunmayan mezhebin yabancıları ruhani Tanrı odasına sokulmazlardı. Umumi bir avlu'dan sonra gelen salonda birçok sütunlar bu-

lunurdu. Mabedin bu kısımına gelerek duâlarını yapanlar bazı şartlara tâbi bulunurlardı. Bundan sonra gelen ruhanî odaya yalnız rahipler girebilirdi. Dinî merasimlerde dinin sembol ve mezheplerini yalnız bu rahipler temsil ederlerdi.

Dinî merasimler - Ruhani odada tamamiyle teferruatlı bir merasim cereyan ederdi ki bu ekseriya bir efsaneye dayanırdı. Osiris efnanesine göre ölüm ile tekrar diriliş merasimlerle sembolleşmektedir. Osiris ile hemşiresi İsis, eski Mısırın en ünlü ilâhlarıydılar. Bilhassa İsis daha sonraları bütün Akdeniz bölgesinde yayılmıştı. Bütün dinî merasimlerde konu: ilâh Osiris'in biraderi Seth tarafından öldürülüşü ve sonra eşi ilâhe İsis'in sihir kudreti sayesinde tekrar dirilişi belirtilirdi.

— Nebatlar kuruyarak toprağa karışır ve sonra ilkbaharda yeniden gelişirler;

— Güneş her akşam kaybolur ertesi sabah yeniden doğar;

Ölümsüzlüğe erişmiş olan Tanrı insanları öldükten sonra yargılamaktadır. Sırları öğrenen misâl olarak şunu almalıdır.

— Ölümden sonra insan bir diğer Osiris olabilir ve bu ilâh gibi ebedî bir varlık haline gelebilir.

— Fakat sırlar öğrenen Tanrılaşmak için kutsal bir varlık olmak üzere sembolik olarak ölmek mecburiyetindedir.

Osiris efsanesinin öğrettiği ders' «yeniden doğmak için ölmek» dir.

Bu efsane mabetlerde gizli merasimler esnasında fiilen temsil edilirdi. Bu temsili oynayan ruhanî kişiler sembolik bir seri durumları ile sırları öğrenene ölüyormuş ve yeniden canlanarak tarif olunamaz bir varlık oluyormuş hissini uyarmaya çalışırlardı.

Temsille göstermek usulü ve doktrinleri — Eski Mısır tarihini aydınlatmaya çalışanların birçok çalışmalarına rağmen Mısırın timsalle ifade etmek usulü iyi tanınmamaktadır. Mısır mabetlerinde rastlanan meraklı rümuzlar ve timsalleri düşüncemiz kavrayamaz.

İlâhe İsis'in resimine ait olan rümuzları sayalım : boynuzlar, küre, testi, hilâl, emzirilen çocuk, ayaklara kadar inen elbise, sandal, orak ve manâsı halen bilinmeyen kulplu haç.

İlim sahasında oldukça tekâmül etmiş bilgileri olan Mısırlı rahiplerin gizli doktrinleri tarih bilginleri tarafından iyi bilinmektedir. Fazla tafsilata giremiyeceğimizden bu doktrinlerin birleştiği bazı hususları saymakla iktifa edeceğiz ki bunlarda klâsik esoterism doktrinlerinin hepsi toplanmış bulunmaktadırlar. Yaratan'ın ateşten kopmuş olarak meydana getirdiği dünyanın tesekkülâtı, ilkel hercümerç, karanlık sular... erkek ve dişi ilâhların meydana çıkışı ve bunların soyundan devam eden ilâhlar... insan ruhunun hüviyetinin tâyin edilmesinin prensip ve usulleriyle mümkün bulunması.

Eski çağlarda İskenderiyenin önemli bir kültür merkezi olduğu zamanda Mısır ilâhiyatının ilâhi dü-

şünceler üzerinde büyük bir tesiri bulunmaktadır. Hıristiyanlığa kadar Roma imparatorluğunun muhtelif esrarında da bu husus kolayca belirmektedir. Hıristiyanlıktaki bakire Tanrıça gibi Mısır Tanrıçası da tabiatı temsil ederdi. Daima doğurduğu halde her zaman bakire idi.

II — Eski Yunan

İntizam ahenk ve muvazene düşüncelerini belirten klâsik zihniyetin geliştiği yer olarak uzun zaman Yunanistan zikredilmişti. Nitekim oradaki kadar gizli dinlerin çoğaldığı memleket az bulunmaktadır. Nietzsche'e göre Apollon zihniyetinin yanında Dionoziak zihniyeti de muhtelif şekillerde gelişmiştir.

Dionisos - Yunanistanın en eski gizli dinlerinden biridir. L. Autran eski Yunan devrinde ona acem - hint ilâhlarının tesirini belirtmektedir. (Dionysos, Divan - aosha isimli aryen (acem - hint) içki ilâhından gelmektedir. Akdenizde Yunanistan cıvarında rastlanılan ana Tanrıçasıdır.) Eski Mısır ilâhlarından Osiris - İsis çiftine benzeyen Dionisos - Demeter çiftinin eski Mısırın kuvvetli tesiri altında bulunduğu belirtilebilir. Ne şekilde olursa olsun Yunan dünyasının her yerinde onun varlığı göze çarpar. Kolejler, thiases gibi gizli topluluklar Dionisos'u coşkun heyecanlı âyinlerle kutlarlar ve bu eski toprakla ilgili âyinlerin akisleri yeni sem-

boller maydana çıkarmıştır : cinsi karakterler belirten danslar, toplu sarhoşluk ve coşkunluklar, kanlı fedakârlıklar, muhtelif sihirlerin tatbikatı ve ifası....

Dionisos âyinlerinde Sabazios ve Anaitis vardır ki bunlar Romalılara kuvvetle tesir eden Frikyalıların bitki ilâhı Attis ile toprak hayvan ilâhesi Cybile'e benzemektedirler.

Eleusis âyinleri - Atina yakınlarında bulunan Eleusis mebedinde ünlü ilâhların âyinleri kutlanırdı. Bu meydanda yer ve gök ilâh ve ilâhesi Zeus ile Demeter'in birleşmeleri kutlanması tabiatın mümbit olmasını sağlamak için yapılıyordu. Bütün eski âyinlerde olduğu gibi bu bir öğretim ve gösteri değil sembolik manzara ve temsillerdi ki bu âyinlerin özünü Demeter ile Zeus'un kutsal düğünü teşkil ediyordu. Mystes ve Epoptes isimlendirilen iki ayrı intisab sınıfına göre küçük veya büyük âyinler yapılırdı.

Orphe ve Pythagore âyinleri - Orphe âyinleri (Dionysos gibi) Zagreus efnanesi konusunda, âzap çekmek ve dirilmek hakkındadır. Bu âyinler Mısır ve Hint akidelerine benzemektedirler. Buna göre karanlık dünya çekirdeğini meydana getirmiş ve yeryüzü ile gökyüzü meydana çıkmıştır ki buradan hayat prensibi olan Eros ışığı doğmuştur. Fakat Orphe âyinlerinin daha ziyade ilgi çeken tarafı ruhî akidleridir. Vücutta hapsedilmiş gibi bulunan ruh devamlı olarak bir insandan diğerine sonsuz olarak göç etmektedir. Oruç ve fera-

gat ile nefsine hâkimiyet cehenneme gitmekten kurtulmayı mümkün kılar. İnsanlar cehennem zebanileri (Titan) ın küllerinden doğmuşlardır. Zeus (Jupiter) bu zebanileri mağlub etmiş denizleri Neptun'e vermiş, karalarla havaları da kendisi almıştı. Bu sebepten insanların tabiatında cehennemden gelme fena bir husus bulunmaktadır. Fakat insanların tabiatında kutsal ve ilâhi bir husus da bulunmaktadır. Zira Titan, Zeus'un oğlunu yutmuştu. Kesinlikle sukut etme kavramına veya Adem'denberi bütün insanlara şamil olan günâha müsaade etmeden, bu zıt fikirler, insan nesline bulaşmış bir leke fikrini teyit eder. Böylece bir kurtuluş ve selâmet meselesi ortaya çıkmaktadır. Sonsuz yeniden doğuş devresi, ezeldenberi keder'in mevcudiyetini belirtir. Bundan kurtulmak gerekmektedir. İşte bu kurtuluş Orphe efnanesinin gayesidir. Bu efsane (Platon) Eflatun'u kuvvetli tesiri altında bulundurmuştur.

Pythagor'un da Orphe ile sıkı münasebeti bulunduğunu unutmamalıyız. Pythagorizmi ekseriya frankmasonlukla mukayese etmişlerdir. Bu Pythagore teşkilâtının kurucularının efsanevî âlimler olduğu da bilinmektedir. Bu teşkilât aynı zamanda gizli ve siyasî bir teşkilâttı. Zira bu teşkilât bir zaman muhtelif Yunan sitelerinde, İtalyanın güneyinde ve Sicilyada iktidara sahipti. Böylece Pythagore efsanesi pek tanınmış olup herkes onun sükut kaidesini, mezhebin ikiye ayrılışını ve diğer karakteristik hususlarını bilmektedir.

III — Roma İmparatorluğu

Hıristiyan devrinin ilk dört yüzyılında her çeşit gizli mezhepler, teşkilâtlar ve âyinlerin büyük bir gelişme kaydettiği gözükmektedir. Yenileşmeye yardım ediliyor, böylece yeni hareketlerin doğuşuna kadar basıbedelmevt eski âyinler ve akideler görülüyordu. Bu devirdeki fikirlerin merkezi bulunan şehir İskenderiye idi.

Eski sırların gelişmesi - Tamamen formaliteci Roma dini gittikçe düşünceleri daha az tatmin ettikçe, ruhun selâmet ve kurtuluşuna, felâh bulmasına cevap veren doğu âyinleri Romalıların paganizm (puta tapma) dinini istilâ ediyordu. Dionysos, Hecate, Cybele, Serapis, İsis gibi ilâhlardan bilhassa İsis âyinleri gelişerek uzun zaman hıristiyanlığın karşısında başkalarının yerini tuttu. Platarque ve Apule tarafından yazılan meşhur (Les Metamorphoses ou l'Ane d'or) isimli romanında İsis âyinlerinin gizli sırları öğrenilmektedir. İsis'in elbiseleri her çeşit alacalı bulacalı renklere boyanmıştır. Çünkü bütün değişiklikleri, bütün şekilleri alan maddeler üzerinde onun iktidarı vardır. Çünkü o ışık da olabilir, karalık da; gündüz de olabilir, gece de; ateş de, su da; hayat da, ölüm de; başlangıç da, nihayet de....

Fakat Osiris'in elbisesinde ne gölge ne de değişiklik vardır. O birtek berrak renktedir. Bu da ışık rengidir. Böylece prensip her çeşit karışıklıktan azadedir

ve ilk insan akıllı ve tamamiyle temiz, safdır. O zamanın düşünceleri üzerinde İsis akidelerinin çok kuvvetli bir tesiri vardı ve Sais'de İsis mabedine girişin hikâyesini anlatanlar tükenmiyordu.

Buna paralel olarak esrarengiz Apollanius de Tyane'ın irşad ettiği Neo - Orphisme (yeni orfizm) gelişmekteydi. Neo - Pythagorism'de gelişiyordu. Gizli mabetlerde Pythagor'a atfedilen âyinlerde yeni intisab edene Tanrı ile münasebette bulunduğu hissi duyurulmağa çalışılırdı. IV. cü yüzyılda din felsefesi gizli sema ilmi, simya ilmi, yabancı ve tedhişçi âyinlerin tesiri altında bulunuyordu. Akdeniz havzasındaki mezhep kolejlerinde geniş bir gizli çalışma vardı. J. Marques Riviere, bu derin faaliyetin merkezinin Mısır olduğunu belirtiyordu. Eski ilâhlar, afsunlar, mabetlerin eski sihirli sözleri, esrarengiz formüller, gizli usul reçeteleri Yunanistan, İran, Filistin, Nil vâdisinden gelen esrarengiz cereyanlar orada toplanıyordu. Orada rastlanan İncilin Tanrısı Sabaoth, Asyanın Tanrısı Sabazios'un benzeriydi. Orphe, İsâ gibi haça geriliyordu. Felsefeden daha sihirli olan hıristiyanlıkta teknik ve tesirli formüller toplanarak meydana çıkan hikmet ve vecizelerin ilkel şekilleri oluyorlardı. Bu karışık fakat büyük fikirlerden hislerden ve merasimlerden hıristiyanlık birçok hisseler alıyordu.

Mitra — İran menşeli olarak Romalı lejyonerler tarafından imparatorluğa getirilen Mithra dinine hususî bir yer vermek gerekmektedir. Hıristiyanlığın yayıl-

masından evvel bu güneş Tanrısı dinî hıristiyanlığa büyük bir rakip olmuştu. Âyinler ekseriya yeraltı mağaralarında yapılıyordu. Gizli işaretlerle birbirleriyle tanışan mezhep mensupları yedi derece meydana getiriyorlardı : karga (corax), sihirli (cryptius), asker (miles), aslan (leo), eski iranlı (perses), güneş postacısı (heliodromus), baba (pater).

Mezhebe girmek isteyenlerin geçirecekleri denemeler çok zor ve sertti. Kadınlar mezhebe kabul edilmezlerdi. Bu mezhep rahibi olan hıristiyanlığın muzafferiyeti üzerine hıristiyanlığın şiddetli saldırısına maruz kalmıştır. Hıristiyanlık gibi mithra dininde de insan ile Tanrı arasında bir mutavâssıt bulunmaktadır. Mezhebe yeni giren Mitra'ya şöyle duâ ederdi : (Selâm sana, sırların sahibi, selâm sana toprakların hâkimi, selâm sana düşüncelerin efendisi..

Dünyaya gelince bu galeyandan ben de geçerim ve ben de bu teheyyüçle ölürüm. Hayat veren ruhumu ölüme teslim ederim ve âyinlerinle kurduğun nizamlarınla çizdiğin yolumdan geçerim.

Hıristiyanlığın sırları : Gnostisizm ilâhiyat felsefesi ve manicheisme (iyilik ve kötülük gibi birbirine zıd olan düşünceleri prensip alan akide). Katolik yazarlar hıristiyan dininin gizli âyinler ve akideleri olduğunu daima belirtmişlerdir. Bununla beraber (yeni vasiyetnamenin) bazı metinleri oldukça heyecanlıdır. Bu meselede çok münakaşa ve münazaralar olmasına rağ-

men inancını daha derinleştirerek belirli olanların ilersine gidip herşeyin gerçek sebebini izah etmeye çalışan hıristiyanların az olmadığını belirtmeliyiz. Fakat sadece duânın mahiyetini araştırmakla değil, insan kendinde araştırarak, Tanrı ilminin ve herşeyin sırlarını çözüp, duânın ne olduğunu anlamak gerekmektedir. Yani Gnose (ilâhi) terimi, bütün devirlerde ve çeşitli dinlerde geniş bir ilâhi sisteme tatbik edilebilmiştir. Dinî düşüncede ilâhî emeller aralıksız zihinleri meşgul etmektedir. Zira maddî bağlardan kurtularak görünmeyen Tanrıya kadar yükselmek isteyen insanlar daima mevcuttur. Bununla beraber tahdit edilmiş mânada gnostisizm (ilâhiyat), hristiyanlıkta dünyamızın ilk yüzyıllarında gelişen geniş hareketi ifade etmektedir. Bu ilâhiyatçılar mukaddes kitapların sembolü altında gizlenen mükemmel bilginlerin mahremiyetine vakıftırlar. Bu mahremiyeti havariler ve mukaddes kadınlar gizli sözlerle naklediyorken hepsi aynı ifadelerde bulunmuyorlardı. Böylece küçük gruplar, aynı fikirde olan topluluklar, küçük kiliseler, manastırlar, gizli cemiyetlerin birbirleriyle münasebetleri olduğu gibi bazan birbirlerine karşı zıt da oluyorlardı. Menşei pek iyi bilinmeyen gnostik akidelere Mısır, İran, Yunan, musevi çevrelerinde rastlanmasına rağmen bunlar bir tarikatten diğerine birçok farklar göstermektedirler. Bununla beraber müşterek olan birçok vasıfları bulunmaktadır. Dinî bilgilere mâlik olmaktaki üstünlük, insanların teveccühünü kazanan eserler ve iyi hareketleri ile münevverleri yalnız

gnostikler aydınlatabiliyorlardı. Kâinatın anlaşılmayan sırları birçok mutavassıt tarafından belirtiliyordu. Bütün bu nazariyeler bir tek esastan çıkıyorlardı: Fenalık meselesi önünde duyulan sıkıntı; sonsuz ve kusursuz olan Tanrı tarafından dünyanın nasıl yaratıldığının izah edilme arzusu.

Grupları gizli cemiyet olan gnostiklere intisab hususunda tarihçi oldukça kesin bilgiler vermektedir. Aday tarikatın akidelerine derece derece yapılan denemelerle vakıf oluyordu. Fakat intisab ayinlerinde fedakârlıklar ve gizli formüller bulunmaktadır ki bunlar ruha ölümden sonra yedi kat gökyüzüne çıkışı ve melekleri izah etmektedirler. Tarikat mensuplarının birbirlerini tanımak için işaretleri vardır. Her çeşit merasimler gizli âyinlerd eyapılırdı. Bazı şekiller (diagramlar) doktrinleri hülâsa ederlerdi. Abraxas isimli şeffaf billûr taş'da şematik resimler, sembolik şahıslar görülürdü. Meselâ: Başı horoz, kolları ve gövdesi insan, bacakları iki yılan, bir elinde kalkan, öbür elinde kırbaç; kuyruğunu ısaran yılan gibi rümuz ifade eden hayvanlar..

Kilise papazlarının saldırmalarına rağmen gnostisizm bütün Roma İmparatorluğunda yayılmıştı. Not etmek lâzımdır ki manicheizm gene onlardan husule gelmiştir fakat onlara karşı bulunan bir zıddıyet akidesidir. Acem Mani (216 - 276) tarafından yayılan bu akide batıda ve doğuda Çine, Türkistana kadar yayılmıştı. Bunlar da akidenin mahremiyetleri öğretilen catechumene'ler ile mutaassıp papazların tabi tutuldukları seçilmiş

kimseler olarak iki gruba ayrılırlar. Dinî ve ilâhî düşüncelere bunların büyük tesirleri olmuştur. İyi ve fena zıddıyetinin meydana getirdiği ebedî meselelerle birçok kimselerin kafaları dolmuştu. Diğer bazıları herşeyin (neden?) ini öğrenmekle tam bilgi sahibi olmak arzusunu duyup gizli merasimlerin cazibesine kapılmışlardı. Katolik kilisesi Ortodoksluğa zıt bulunan bu temayüllerle mücadeleye ara vermemiş, muzaffer olunca da kitaplarının mühim bir kısmını imha etmeye muvaffak olmuştu. Fakat boşuna, gnostik ananenin tesiri gizlice yayılmaya devam etti ve onun canlı akislerine frankmasonluğun merasim ve sembollerinde rastlanmaktadır.

——oOo——

İKİNCİ KISIM

İslamiyetin Sırları

Bütün dinler gibi İslamiyetin de sırları başlangıçta Katolikler ve Ortodosklar tarafından reddedilmişti. Bunlara rağmen sofular Kurân'ın Hâdislerine sadık kalarak gizli cemiyetler kurmuşlar ve bunları geliştirmişlerdir. Bugün dahi kuzey Afrikada mühim miktarda müslüman gizli cemiyetleri mevcuttur. Bu cemiyetlerin başında bulunan (Cheik) mutlak hükümdar olarak teşkilâtın kurucusudur. Onun emrinde bulunan mokaddem'ler cemiyete intisab edeceklerle görüşürler onlara gizli telkinlerde bulunurlardı. P. Geyraud'nun konüştuğu bu üyelerden birinin açıkladığına göre: (tarikat mensupları tarikat yolunda yürümek mecburiyetindedirler. Bu yol onları usuller, formüller ve hususi işaretlerle derece derece kemâle eriştirir. Meleklerden Cebrail, Peygamber Muhammede gerçeği bildirmiş, Kurân onun tarafından Muhammede vahyolunmuştur. Peygamber Muhammed İslâmiyetin kurucusu oldu. Zamanımıza kadar bütün İslâm büyükleri diğer isimleri zikretmekle beraber onun kuruculuğunu muhafaza ederler. Bazı tarikatlerde

Peygamber Muhammedin doğrudan doğruya Tanrıyla görüştüğü bildirilmektedir.

İSMAİLİLİK

İsmaililik mezhebi ve buna bağlı gruplar

İsmaililik mezhebi Suriyede, İranlı Maimoun'un oğlu Abdullah tarafından kurulmuştur. Bu mezhebin akideleri kuvvetli ilâhi tesirler çıkartarak Kurân'a tecavüz etmişler ve Adem, Nuh, İbrahim, Musa, İsa ve Muhammed Peygamberlerden sonra Cafer'in oğlu İsmail'in Peygamber olduğunu ileri sürmüşlerdir. Bu mezhepte yedi derece vardır. İsmaililik mezhebi savaşçı olarak politikada önemli rol oynamıştır. Zamanımızda bu mezhep mensupları bilhassa pakistanda çoktur. Bu memlekette ruhani ve dünyevî iktidar sahibi olan Ağa Han İsmaililik mezhebinin şeflerindendi.

İsmaililik mezhebi birkaç dala ayrılmaktadır. En önemlileri: Katiller (assassins), dürzüler ve ansarilerdir.

1 — (Assassins) Katiller kendilerinden çok bahsettirmişler ve efsaneleşmişlerdir, haşhaş yani afyon yerler. Unutulmayan bu doğu İsmaililik mezhebi XI. ci yüzyılın sonunda meydana gelmiş olup, kurucuları Horasanlı Hasan bin Sabbah'dır. Kuzey İranı Alamout'un zaptetmesi üzerine Sabbah kendini peygamber ilân ede-

rek bir miktar taraftar topladı. Dağların ihtiyarı lâkabıyla Suriye ve İranda birçok kuvvetli şatoları zaptetti ve kiralık katilleri sayesinde egemenliği kısa zamanda yayıldı. Bu sebepten mezhep katiller ismini almıştır. Bu katiller egemenliklerine engel olacak herkesi öldürüyorlardı. Klâsik İsmaililik mezhebi gibi bunlarda da yedi sınıf vardı ve başlarında (Cheik) bulunurdu. 1124 yılında Hasan'ın 90 yaşında ölmesinden sonra katiller genişlemeye devam ettiler. Fakat Suriyede, Ansarieh dağlarının güneyinde birçok kuvvetli şatoları bulunan Templier'lerle çarpışarak onları kendilerine vergi vermeğe mecbur ettiler. Katiller'in iktidarı XIII. cü yüzyılın ikinci yarısında Suriye ve İranda hükümran olanlar tarafından sona erdirildi.

DÜRZİLER

2 — İsmaililik mezhebinin diğer bir dalı da savaşçı olan Dürzülerdir. Bu mezhebin kurucusu Mısırdaki Fatımîlerin altıncı halifesi Hakem ve onun müşaviri İranlı Hamza idi. Hamza Lübnan Dürzülerinin XI. ci asırda mezhebe girmelerini sağlamıştı. Dürzülerin mukaddes kitabı Kitab-el Hikmet'dir. Lepper onların inançlarının özetini şöyle belirtmiştir: (Tanrı birdir ve insanlara birçok temsilcisiyle tezahur eder. Bunların sonuncusu Hakem'in şahsiyetinde görülmüştür. Hakem ölmemiştir, ona inananların imanını ispat etmek için kaybolmuştur. O tekrar meydana çıkacak ve hâkimiyetini dünyaya ya-

yacaktır. Bu inanca göre Tanrı evvelâ dünyada akılı yaratmış ve bu da dinlerle tezahur etmiştir. Tanrı Hakem şahsiyetinde de belirir, Hamza'nın şahsiyetinde de. İnsanların adedi hep aynıdır, yalnız ruhları değişik cesetlerde gözükürler ve dinî vecibelere riayet edişlerine göre insanlık merdiveninde iner, çıkarlar.) Dürzüler iki sınıfa bölünürler: Jakiller savaşçıdır. Âkiller de sırlara vakıftırlar. Âkil olmak için aday'ın üç denemede başarı kazanması lâzımdır:

a) uzun bir açlıktan sonra iştah açıcı yemeklerle dolu bir sofra önünde yemek yemeden durmak.

b) Üç gün çöllerde susuz dolaştıktan sonra bir sürahi suya içmeden bakmak.

c) Bütün bir gece güzel bir kadınla başbaşa yatarak ona dokunmamak.

ANSARİEH'LER

3 — Dürzüler ve Katiller gibi Ansarieh'ler de İsmailiye mezhebinin bir dalıdır. Ansarieh'ler de Tanrının bir olduğuna iman ederler. Bununla beraber onlar Tanrının yedi şahısta (Abel, Seth, Joseph, Josue, Asaph, Simon ve Ali) tecessüm ettiğine ve bu tezahürlerin her birinin bir evvelkinden geldiğine inanırlar. Onlar âyinlerinde düşünceye dalarak aydınlanmak için şarap içerler. İlâhiyatın ışıkta gizlendiğini, fakat şarabın düşündürerek aydınlatmasına, atfen, şarapta tezahür ettiğini beyan ederler. Onlar tenasüh nazariyesine inanırlar ve

iman eden ruhların birkaç değişimden sonra ışık dünyasında bir yıldız olduğunu belirtirler.

Dinler tarihinin bu hususlarını nesrarı halâ anlaşılamamış ve mütehassıslar tarafından az incelenmiştir.

xx — Yazar bu meyanda Yezidiler mezhebini de zikretmektedir.

Not : İsmaililer — İslâm tarihinin çok karışık bir faslıdır. Bazan sade bir mezhep, bazan siyasî bir akide, bazan içtimaî bir iman halinde görünmüş olan İsmaililiğin hemen her cephesinde kan vardır, cinayet vardır, fırtına ve feveran vardır.

İsmaililik ilkin Şiilikten bir zümre idi. Alinin torunlarından İsmaili imam tanıyanlara bu ad veriliyordu. Fakat şiilerin ekseriyeti İsmailin kardeşi Caferi imam tanıdıklarından İsmaililer kuvvetlerini kaybettiler. Hele İsmail ile oğullarının Horasan ve Kandehar taraflarına savuşarak gizlenmeleri üzerine mezhep ölü bir hale geldi.

Fakat Abdullah adlı bir İranlı, başsız ve sahipsiz kalan bu mezhebi, pek başka maksatlarla ve şekillerle canlandırdı. Abdullah, Meymûn isimli bir göz hekiminin oğlu oğlu olup usta bir hokkabazdı, usta bir hekimdi, iyi felsefe bilirdi, dinî bilgisi yüksekti, son derecede kurnazdı, insan ruhunu çok iyi tanıyordu. İşte bu ayarda olan Abdullah geni şbir plân kurdu, İsmailî imiş gibi görünerek bu reisi olmıyan bu mezhebe bir reis vadedederek işe girişti.

Onun plânı (gizli imam) akidesine istinad ediyordu. Abdullah: (Dünya hizbir zaman imamdan mahrum kalmamıştır ve kalmıyacaktır. Lâkin imamlar her vakit göze görünmez. Bazan meydana çıkar, bazan gizlenir: Güneş gibi) diyordu. Abdullahın böyle bir akide telkin etmesinden maksadı İsmaililerin ümidini uyanık tutmaktı. Halbuki kendisi iliğine kadar İranlı idi. İsmailiden de, dedesi Ali'den de, Araplardan da nefret ediyordu. Nitekim İsmaililere ümit verirken kendine belbağlayan İranlılara da Ali neslinden ellerine düşeni hiç acımadan öldürmelerini söylüyordu. Onun hakiki müritleri şiîler değil, Zerdüştiler, dinsizler ve Yunan felsefesiyle uğraşanlardı. Onlara dinlerin, imamların mânasızlığını anlatıyordu. Diğer adamlar, Abdullahın tabirince Şekiler bu akideyi anlayamazlardı ve bu sebeple de kendi mezhebinin ancak kör birer aleti olabilirlerdi.

Abdullahın kurduğu mezhep yedi derecelikti. Dördüncü dereceye çıkan bir İsmailî, müslümanlıktan da çıkmış oluyordu. Çünkü o derecedeki mezheptaşlara Muhammetten sonra Peygamber gelmiyeceği akidesinin batıl olduğu ve yeni bir Peygamberin gelebileceği telkin edilirdi. Altıncı dereceye çıkan mezheptaş, namaz, zekât, oruç gibi dinî farizaların lüzumsuz olduğunu kabul etmek mecburiyetindedir. Bu farizalara timsalî mahiyet verilir, bu suretle de İslâmiyet baltalanmak istenilirdi. Abdullahın büyük bir dikkatle seçtiği misyonerler, üstadıâzam denilen bu İranlıdan aldıkları

talimat dairesinde yeni mezhebi İsmaililik namı altında her tarafa neşrediyorlardı Bu misyonerler temas ettikleri insanların irfan seviyesine göre söz söylerlerdi. Her şekle girerler ve adeta herkese kendi dilini konuşurlardı. Budalaları ,keramet yerine geçirdikleri hokkabazlıklarla elde ederlerdi. Dindarları dinî fazilet kisvesine bürünerek kazanırlardı. Sofuları dinî sırların esrarengiz tefsirleriyle; mecusileri, iki ilâh akidesi taşıyanları, filosofları birdenbire yüksek mertebelere çıkararak kendilerine bağlarlardı. Bütün mezhepler - açık veya gizli - daha iyi bir istikbal ümidini beslediğinden Abdullahın misyonerleri bu ruhi haletten de istifade ederlerdi ve meselâ müslümanlara (Mehdi) nin, yahudilere (Mesih) in, hristiyanlara Ruhulkudüsün geleceğini vadedederek muhtelif mezheplere mensup insanların yardımını kazanırlardı.

Yezidiler — İslâm dininde 73 fırka bulunduğu rivayet olunur ve bu fırkalar arasındaki akide farklarının asırlandanberi izahına çalışılır. Bu yoldaki iddialara bakılınca Havariç adı verilen 22 fırka bulunduğu anlaşılıyor ki bunların hemen hepsi İslâm dininin temel akidelerini tanımaktadır. Yezidiler de bunlardandır, Ebadiyye adı verilen dört fırkalık gruptan bir parçadır. Ebadiyye ve benzerleri olan diğer haricî fırkalar, Şiiliğin gerici kısımlarıdır. Yezidliğin tetkiki de bu kanaati kuvvetlendirir. Bütün bu akideler derece derece gerilik örneği olup yine derece derece İslâm dininden uzaklaşıldığını gösterir. Yezidiler ise bütün bu gerici fırka-

ların en aşağılaşmışı, en gülüncüdür. Çünkü koyu bir cehaletten doğmuştur, tamamiyle ahkamcadır. Bunlar, yine şiilerden Musayriyye gibi iki büyük ve ezelî kudrete inanırlar. Bu kudret kaynaklarından biri hayrı, biri şerri doğurur. Onlarca şerri şeytan temsil eder. Şeytan, yezidilerin inanışına göre hayrın haliki olan Tanrı ile bir seviyede idi. Fakat Tanrı ona oyun etti, kendisini semavî saltanatından uazklaştırdı. Bundan dolayı şeytan mağdur vaziyettedir. Çünkü yeri, göğü ve bütün kâinatı yaratmakta Tanrının şeriki iken semavî hükümetten uzaklaştırılmıştır. Yezidiler bundan dolayı şeytanı severler, tebcil ederler ve onun günden güne çoğalan kuvveti sayesinde Tanrının yaptığı haksızlığın tamir olunacağına inanırlar. Yezidilerce şeytanın adı Melik Tâvus'tur. Şer mabuduna taptıkları için hayre kıymet vermezler. Şarap içmeği mezhebî bir borç sayarlar. Bu gülünç mezhebin hangi tarihte kurulduğu tamamiyle tâyin olunmazsa da şiiler arasında dahi tutunamayan Gulât'tan birinin batıya doğru göç ederek bir takım cahil kütleleri bu manâsız akidelerle ifsad ettiği meydandadır. Şeytana küfür edenlerin kanını dökmeğe kalkışacak kadar kör mutaassıp ve bütün içtimai güzelliklere karşı kayıtsız bulunan Yezidilerin İslâmlıkla hiç bir alâkaları yok gibidir. Yalnız isimleri müslüman ismidir. Kendi aralarında Celde denilen bir kitaba saygı gösterirler, Kurân'ı ele dahi almazlar.

ÜÇÜNCÜ KISIM

Orta Çağda Gizli Akide ve Dinler

Genel görünüş

Ortaçağ devamınca gizli akidelerin yeraltı faaliyetleri Papalığın saldırıcı mücadelelerine rağmen bitmiyordu. Bu uzun süren devirde birçok gizli teşkilâtların Compagnonage (aynı meslekte olan işçilerin toplulukları) gibi bazıları münakaşaların yolunu sapıtmasını araştırıyor, diğerleri ise Katolikliğe ve Ortodoskluğa zıt olan fikirlerini cesaretle beyat ediyorlardı. Her çeşit ilâhi akideler muhtelif membalara tesir etmede büyük rol oynuyorlardı. Kabbale veya İbranî an'anesi, eski ilâhî an'anelerin tekrar belirtildiği aydınlatıcı akideler, simya ve gizli nazariyeler... Bu devirin gizli cereyanlarının bilhassa doğu akideleriyle münasebetleri halâ iyi bilinmemektedir. Yalnız bu hususta haçlı seferlerinin rol oynadığı anlaşılmaktadır. Bu seferleri yapan şövalyelik nizamlarının kullandığı sembolizm rümuzları ile gizli an'anelerin münasebetlerini incelemekte bilhassa fayda vardır. Hanedan armaları sembolik

renklere atıflar yapmaktadırlar. Bu kitabın dar çerçevesinde Ortaçağın bütün bu gizli cemiyetlerini inceleyemeyeceğiz, sadece en tanınmış ve en belirli olanları zikretmekle yetineceğiz.

Esnaf cemiyetleri

Ortaçağdaki birçok topluluklardan en meşhurları (Ghildes) veya meslek toplulukları idi ki bunlarda intisab merasimleri yapılır ve intisab geç bir tarihe kadar uzatılırdı. Ghildes'lerin en bilgilileri saray ve kiliselerin inşaat işçileri (masonlar) idi. Mimari ve saray san'atına aşina olmalarından dolayı onlar eski sırlara vakıf bulunuyorlardı. Pythagor'un gizli geometrisinin eski çağlardan XVIII. ci yüzyıla intikal etmesi bir taraftan inşaat işçileri tarafından nesilden nesile nakledilmesi, diğer taraftan fevkalâde san'at harikaları, kiliselerin gül ve yıldız şeklindeki mimarî tezyinatı sayesinde olduğuna hak vermek gerektiği hususunu belirtmemiz doğru olur. Bu yapı işçiliği şaheserlerinden Frankmasonluk meydana çıkmıştır. (Compagnonnage) aynı meslekte olan işçilerin toplulukları meyanında ise, zamanımızda da mevcut olup birçok meşhur romancılara konu teşkil eden taş yoncuları, çilingirleri, doğramacıları ve marangozları sayabiliriz.

Bütün bu toplulukların müşterek hususları tanışma işaretlerinin bulunması, intisab merasimlerinin yapılması ve eski çağlara kadar giden an'anelerinin bulun-

masıdır. Modern masonlukta da bu eski an'anelere rastlanılmaktadır ki Jerusalem mabedinin inşaatını belirten Hiram efsanesini bu arada sayabiliriz.

Graal efsanesi

Graal İsa peygamberi Havarilerine son yemeğinde kullanılan kutsal bir kupadır ki efsaneye göre bunun içine İsa'nın karnındaki yaradan akan ka nile su Joseph d'Arimethie tarafından toplanarak Büyük Britanya'ya götürülmüştür. Ortaçağ efsanelerinden Graal ile ilgisi olanlarında ölümsüzlük suyunun bulunduğu bu kupadan bahsedilir. Oniki havarinin etrafında toplandığı, Kral Arthur tarafından yapılmış olan meşhur yuvarlak masa'yı herkes bilmektedir. (Graal kupası, şeytanın kovuluşu esnasında alnından düşen bir zümrüt parçasının melekler tarafından yontulmasıyla yapılmış.)

Adem peygamberin insanlık suçundan sonra kaybettiği bu graal'ı üçüncü oğlu Seth bulmuştu Graal'ın kaybedilmesi bilginin kaybedilmesi veya gizlenmesi demektir ki onu yeniden bulmak gerekmektedir.

Bu ananelere göre hıristiyan esrarı ile Seltlerin an'anesi arasında bir rabıta görülmektedir: Menşeleri esrara bürünmüştür. Esrara vakıf topluluklar tarafından benimsenen bütün bu efsaneler, IX. cu Lui zamanı Fransa'da Albigeois'lar tarafından da benimsenmişti.

Henri Martin'in Titurel isimli eserinde bir nevi gizli şövalyelik olan La Massenie du Saint Graal'dan bah-

sedilmektedir. Buna göre Graal Britanyada değil Golya'da yani İspanya hudutlarında bulunmaktadır. Titurel isimli bir kahraman onu muhafaza etmek için bir mabet kurmuştur ki Salomon mabedi gibi olan bu gizli mabedi Graal efsanesi azizlerinden Merlin meydana getirmiştir. Böylece Graal şövalyeliği Massenic yani zahitlerin mensup olduğu bir frankmasonluk haline gelmiştir. Burada ideal mabedin müşterek husus olduğu göze çarpmaktadır ve meydana getiren üyeler de ortaçağ yapısını yenilemektedirler. O zamanın yeraltı tarihi denilen sırlardan birtakım boşluklar bulunduğu gözükmektedir.

Cathares'lar

Albi mıntıkasında bulunduklarından Albigeois olarak da isimlendirilirler. Kilise ile kırallığın kendilerine karşı giriştiği imha hareketleriyle meşhur olmuşlardır. Kötümserliği ile ayırdedilen akideleri çok tanınmıştı. İyilik ve fenalık gibi iki zıddıyet prensibini iterek onlar dünyanın karanlıklar prensibi ile yaratıldığını ileri sürüyor ve netice olarak bir keşişlik ahlâkı çıkararak aydınlık ruhu karanlıklarda hapsetmesi dolayısıyla, evlenmeyi, çocuk sahibi olmayı ve yaşamayı yasaklıyorlardı. Gerçek deyimle yalnız kemâle ermiş olanlar tam bir zahitliğe meyyaldir. Yeni mensuplar ise daha yumuşak bir ahlâk düsturuna tâbidir. Bir mânada onlar kiliseden daha nikbin olurlar. Dünyayı şeytanın impa-

ratorluğu addeden Cathares'lar cehennemin dünya dışında olması düşüncesine aykırı bulunuyorlardı. Onlara göre ruhlar birçok ceset değiştirdikten sonra karanlıktan kurtulup aydınlığa kavuşacaktır. Cathares'lar önce gizlilik edebiyatına yabancı olduğu halde sonra her çeşit esrarlı inançların tesirinde kalmışlardı. İntisab merasimlerinde ve âyinlerinde dünya düşüncesinden sıyırılarak ruhu serbesleştirmek gayesini güderler, hattâ bazıları hendilerini açlıktan öldürmeğe bırakarak bunu hemen gerçekleştirmeğe çabalarlar. Fakat ekserisi intisab âyinlerinde ruhu kısa zaman cesetten ayırmakla yetinirler. XII. ci yüzyıla kadar Cathares'ların tanışma işaretleri, astrolojik akideleri vardı. Onlara karşı tertiplenen haçlı seferler bu akideleri yoketmek için yapılmıştı. Ancak onların keşişlerinin yokedilmesine rağmen bu akideler yaşamakta devam etmişlerdir. Nitekim engizisyon tarafından yasak edilmiş olan Trubadur'ların yaymaya çalıştıkları neşeli ilim Albigeois akidelerinin devamından başka birşey değildi.

Templiers şövalyeleri

Bunların esrarı halâ bir muammadir. Bu ünlü teşkilâtın atrihi biliniyor. Saint Bernard tarafından 1117 de mukaddes Saint Terre ziyarete gelenleri muhafaza için bu teşkilât kurulmuştur. Uzun zaman Sarrasinlerle mücadele etmek zorunda kalan Temple Şövalyeleri Müslümanların istilâsı ile Suriyeden Filistinden çekilmeye

mecbur oldular. Onlar hıristiyanlıkta kuvvetli iktidar ve zenginlik sağlamışlar ve Avrupa imparatorluklarında büyük kumandanlıklar elde etmişlerdi. Philippe le Bel onların zenginliğini ele geçirmek için iktidarlarına son vermeğe teşebbüs etti. Nihayet Papa Clement V onları İsa peygamberi inkâr ettikleri gerekçesiyle yok etti. Papalığın 1312 de afaroz emirnamesinden sonra Templiers şövalyelerinin birçoğu başkanları Jacques de Molay ile birlikte Pariste 1314 de canlı canlı yakıldılar. Templiers şövalyelerinin gizli doktrin ve âyinleri var mıydı? Bu mesele birçok tefsirler ortaya çıkarmıştır. Bazı tarihçiler onlarda da gizliliğin bulunduğunu belirtmişler, buna mukabil diğerleri frankmasonluğu bu teşkilâtın devamı olarak belirtmiştir. Templiers şövalyelerini ngizli âyin ve doktrinleri münasebette bulundukları katillerden ve Müslümanlardan muhtemelen almış bulundukları bu akidelerin Ortodoksluğa karşı olduğu belirtilmektedir. Fakat itimat edilecek vesaik mevcut olmadığından biz bu sırları pek bilemiyoruz. Tarihçi bu hususları faraziyeler yürüterek, erkek ve dişi prensipleri birleştiren ve âyinlerdeki rolleri dalıa kesinlikle anlaşılamamış bulunan hem erkek hem de dişi olan mabutlara irca etmektedir. Aroux, Hammer'de XVII. ci yüzyılda, teşkilâtın yıkılmasından önce ölmü şbir Templiers şövalyesinin mezarında bulunan tılsımın üzerinde bulunan ilâhî sembolleri belirtmektedir. Nitekim biri Bourgogne diğeri Toscane'da bulunan bu sembolde dişli püskül, ateş ve su felâketleri, efsanevî boğa, eski Mısır'ın haç'ı gözükmektedir.

Dante ve sırlar

Dante Alighieri 1265 - 1321 orta çağda papalığa rakip olarak gizli cemiyetlerde mühim rol oynamıştır; Fede Santa teşkilâtının şeflerinden biriydi. İlâhî Komedi isimli eserinde ölümsüzlüğe erişmek için vicdanın geçirdiği safhaları belirtmektedir. Cehennem mezhebe yabancı olanları temsil eder, âraf mezhebe intisab edenlerin ve cennet de kemâle erenlerin mekânıdır ki orada akıl ve aşkın zirvesine erişmiş olanlar bulunur. Bu geniş toplama içinde Ortodoksluğa karşı, Arabî, Kathar, ilâhî ve puta tapan her çeşit eleman bulunmaktadır. Haç, gül, kartal, yedi serbest san'at merdiveni, yavrularını beslemek için göğsünü açan pelikan kuşu gibi en tipik misâlleri burada bulmak mümkün olur.

Simyacılar ve Kabbalist'ler

Ortaçağ gizli akide ve âyinlerin gizli cemiyetler tarafından çoğalıp yayıldığı bir devir olmuştu. Bu münasebetle simyacıların toplandığı gizli cemiyetlerde akide ve denemelerin, kilise tarafından tekrarlanan cezalara rağmen, bitmediğini belirtmeliyiz.

Küçük kilise ve okullarda toplanan Kabbalist hahamları da belirtmek lâzımdır. Kabbalah kelimesinin etimolojik mânası (an'ane) dir. Birçok Hıristiyan düşünürlerine tesiri büyük olan bu musevî esrarının kökü diğer an'aneler meyanında bilhassa ilâhî fikirler gibi, tamamiyle eski musevî akidelerde bulunmaktadır. Kab-

balist'lerin eserleri herçeşit değişik ilâhî sistemlerin parçalarının toplandığı bir depo şeklindedir. Bir tatbikî Kabbale vardır ki, ilâhî vecd halinde kendinden geçmek, hattâ sun'i uyku, ipnotizma için bir ansiklopedi şeklindeki her çeşit sihirli bilgilerden faydalanmaktadır. Fakat bir de nazarî Kabbale vardır ki gizli konular hususunda harflerin değiştirilmesiyle (Gematria, Notarikon, Themurah, Teruph) gibi muhtelif teknik rümuzlardan faydalanmaktadır ve yaradılışın en gizli derinliklerine nüfuz etmeyi araştırmaktadır. (Maasseh Bereschit: Yaratılış Tarihi) (Maasseh Merkabah: Kâinatın Kuruluşunun Tarihi) VIII. ci yüzyıla ait olan bu iki kitap Kabbalizmin Sepher Yetsirâ isimlendirilen kuruluş kitabını teşkil ediyordu. XIII. cü yüzyılın sonuna doğru İspanyada derlenen Sepher - ha - Zohar isimli şöhretli kitap ise XVI. ci yüzyıldan zamanımıza kadar aşağı yukarı bütün gizli akidelere önemli tesir yapmış bulunmaktadır.

Kabbalist nazariyeleri teşkil eden pek çok akideleri kısaca özetlememiz bile mümkün olamadığından bu hususta yazılmış eserlerin biografyasını sıralıyoruz.

J. Boucher tarafından belirtilen esas prensiplerine göre : (Tanrı tezahüratı ile belirtilmektedir. Hiçbir tezahüratı yok iken Tanrı belirsiz, görünmeyen, akıl ermez, bilinmeyen, sahili olmayan bir deniz gibi, sonu olmayan bir boşluk uçurum gibi, kıvamı belli olmayan bir mayi veya gaz gibi, herhangi bir ünvanla, bir re-

simle, bir harf veya bir işaretle tanınması mümkün değildir.

Tanrı tezahür edince tanınıp sığınılabilir hale gelir. Tanrı isimlendirilebilir ve bu isim her tezahüratına ve belirmesine tatbik edilebilir. Tasavvufta Tanrıyı on şekilde Sephiroth içinde belirtirler.

Sephirot hağacı

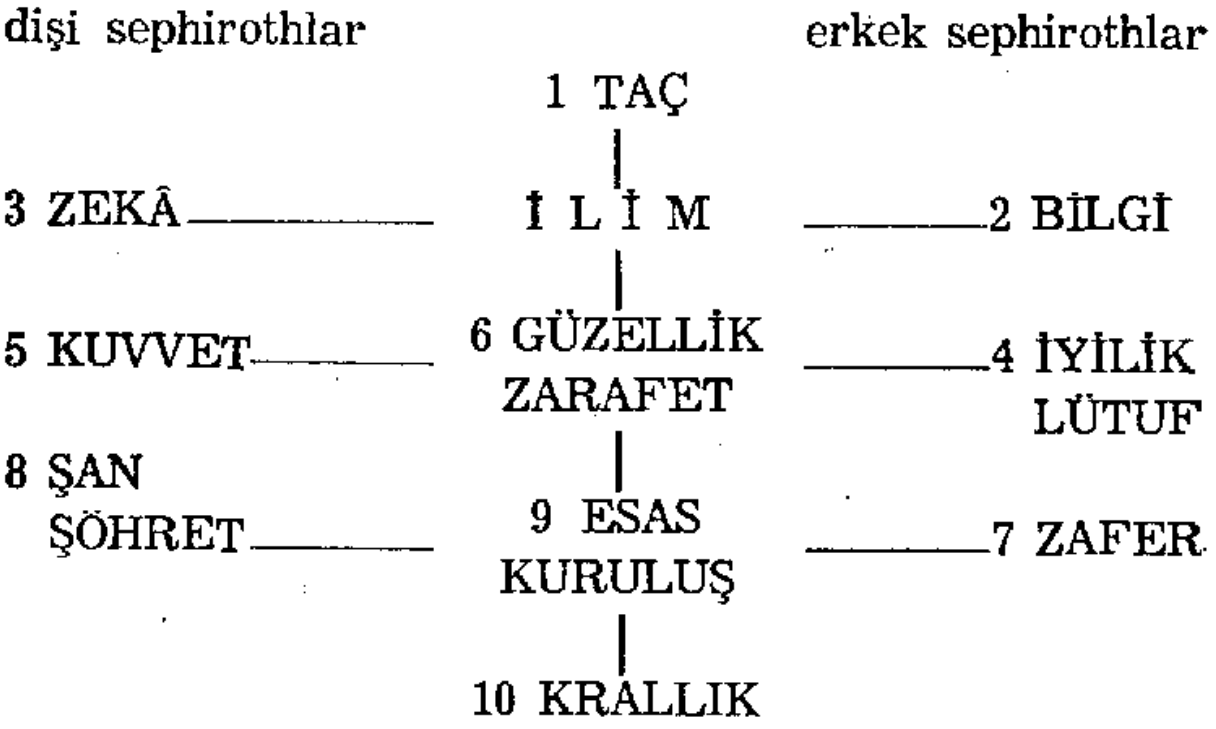

Kabbale Tanrı'yı ilâhî Adem şeklinde tasavvur eder ve her azasına Sephirothları, cinsiyet ve zıddıyet kanunlarını tatbik ederek, yerleştirir.

Sihirbazlık

Ortaçağdaki gizli cemiyetler hakkında yaptığımız bu özet sihirbazlığa yer vermediğimiz takdirde tam

sayılmayacaktır. Sihirbazların da kendi mezheplerini meşhur eden gizli toplulukları vardı. Birçok kere belirtildiği gibi, ortaçağda iyilik mefhumu Tanrı ile kötülük mefhumu şeytan birbirlerinden ayrılması mümkün olmayan düşünceler addediliyordu. Kolayca anlaşılacağı gibi Tanrıya mihraplar yükseliyorsa, merasimler, dualar ve bayramlar yapılıyorsa diğer taraftan şeytana da hararetli merasimler yapıldığı belirtilmektedir. Kilise bile şeytanı, sukut etmiş bir melek gibi kudretli telakki ediyor, üstelik onunla yapılacak bir anlaşma ile ölümden sonra değil, dünya hayatında da bazı zenginlik ve saadete erişileceğini, İsa Peygambere iman etmeyenlerin şeytan için baştan çıkacaklarını belirtiyordu. Tarihçi ve antropoloji mütehassısı için bu eski tarzda tanınmış inceleme çok ilgi çekiciydi. Şeytanlığın bütün ilâvelerinden onu ayıklayınca Sabbat âyinleri eski puta tapanların tekrar meydana çıkışı gibiydi. Avrupadaki gerçek sihirbazlık ise bilhassa Britanya adalarının bazı mıntıkalarında zamanımızda da göze çarpan tarih öncesi devirlerinin eski puta tapıcılığıdır.

——oOo——

DÖRDÜNCÜ KISIM

ROSE CROIX (Güllü Haç) TEŞKİLÂTI

Menşei, efsanesi ve tarihçesi — Rose Croix teşkilâtının mevcudiyeti 1614 ve 1615 senelerinde yayınlanan Reforme Universelle (Umumi Reform), Allgemeine und General Reformation (Almanya ve umumi reform), La Fama Fraternitatis Rosae Crucis et la Confessio Fraternitatis (Güllü haç teşkilâtının kardeşlik mezhebi) isimli üç adet küçük kitapla meydana çıkarak umuma arzedilmişti. Bu kitapların yazarı J. V. Andreae (1586 - 1654) idi. La Fama isimli kitap bu teşkilâtın alman hristiyan Rosenkreutz tarafından kuruluşunu anlatmaktadır. Rosenkreutz doğuya yaptığı bir seyyahatte Suriyeli bilginlerden bu sırları öğrenmişti. Rosenkreutz'ün mezarı açıldığında müritleri onun cesedinin elinde parşömen kâğıtta yazılı sembolik bir kitap olduğunu hikâye ederler. Bu kitapta : muhtelif faziletlerin aynaları, çıngıraklar ve lambalar (bu meyanda Rose - Croix'nın devamlı yanan lambası meşhurdur) gibi her çeşit âyinler yer almaktadır. Teşkilâtın kuruluşu ve kurucusunun tarihçesini anlatan efsane şöyledir :

Hristiyan Rose - Croix bütün açıklığı ile remz-î (rümuz) bir şahsiyetti ve 1378 den 1485 e kadar yaşadığı zannolunan, germen ırkından olan kibar kişi değildi. Tarihçi için Rose-Croix hareketinin gerçek menşeini bulmak çok lüzumlu ise de bu pek müşkül bulunmaktadır. Zira ekseri gizli şeyleri bildiren efsanelerin gerçek menşelerinde olduğu gibi elde bulunan kat'i dokümanlar çok kere yanıltıcı bulunmaktadır.

Orta Çağda engizisyon'a ve odunculara rağmen fikir galeyanlarının asla bitip tükenmediğini görmüştük. Hristiyanlığın gizliliği gizli teşkilâtlar tarafından yayılmıştır. Bu gizli cemiyetler muhtelif değişik menşeleri olan ve ince düşünen kurnaz fikir cereyanlarını bir araya topluyorlardı. Bu topluluklar meydanında simyacı, gizli ve (kabbalist) birçokları bulunuyordu. Gizli cemiyetlerin meydana çıkması için Rönesansın ideal şartlar getirmesi gerekiyordu. Katolik kilisesinin iktidarının sona ermesi meraklı fikirlere müsaade ediyordu. Bu fikirler bir akide olarak kontrol altında bulunduruluyor, mahiyeti değişik olup eski akidelere uymayanların gittikçe gelişmelerini sağlıyordu. Seyyahatler muhtelif memleketlerin mezhepleri arasında daha ziyade münasebet tesis ediyordu. 1535 - 1061 yıllarında yaşayan Nicolas Bernand 1589 danberi bütün Avrupaya yaptığı seyyahati hakkında simyacı amatörleri arayarak onların siyasî fikirlerini birbirine nakletmek gayesinde bulunduğunu anlatmaktadır. Meşhur Paracelse ise bütün Rose - Croix yazarları için büyük bir

otorite olmak arzusundaydı. Bu yazarlar pek çok defalar artist Elie'nin gelişi hakkında onun kehanetini ima ederek akidelerinden genişçe faydalanırlardı. O, artist Elie'nin cülusuna kadar gizli kalacak olan büyük önemi haiz bir keşifin yapılmasına Tanrının müsaade edeceğini, bildirmekteydi.

Evet bu gerçekti, keşfedilmiyen hiçbir gizli husus kalmayacaktı. Bunun için Paracelse, benden sonra henüz yaşamayan harika bir kimse gelecek ve pek çok şeyleri meydana çıkaracak, diyordu. Rose - Croix teşkilâtı, artist Elie'nin bir şahıs değil, kendi kardeşlik teşkilâtlarından başka bir şey olmadığını belirtmekteydiler.

Rose - Croix teşkilâtındaki simyacılar siyasî meselelere, dinî meseleleri ve kendi gizli akidelerini karıştırıyorlardı. (F. Hoefer) Reform fikirlerine müsait bulunan Almanya'da bu gizli cemiyet XVI. cı yüzyıl sonunda doğmuş ve XVII. ci yüzyılın başında neşvünema bulmuştur. Bu hususta ki en eski tarih 1958 dir ki bu tarihte simyacı Studion, Nuremberg'de (Militia Crucifera Evangelica) isimli bir topluluk kurmuştu. Rose - Croix teşkilâtı tipinde olan bu topluluğun kaideleri Naometria isimli bir kitapta 1604 de yayınlanmıştı. Güllü haç sembolünden faydalanılan ve dünya için umumi bir reform ve yenilikten bahsedilen bu kitapta mistik mabet ölçüleri belirtiliyordu. Rose Croix teşkilâtının bütün sembollerinin, 1598 de Sapientiae Acternae amfitiyatro-

sunda beş köşeli bir yıldızın üzerinde keşfolunduğunu da burada kaydedelim.

Yazarlar bazı kere Müslümanların ve İspanyolların esrarına atıf yapmaktadırlar. Rose - Croix teşkilâtı fikrinin esası, Paracelse'in Alman müritleri tarafından Pansophie (umumi bilgiler) ismi altında geliştirilmiş olup bu nazariyelerin tasavvuf ve mistik akidelerden mülhem olduğu zannolunmaktadır. Kardeşlik teşkilâtının 1600 senesine doğru kurulduğu zannolunmaktadır. Nizamlar hususunda tam bir mahremiyete mutlak riayet edileceği hakkında yemine 1614'e kadar sadık kalınmıştır ki bu tarihte Rose - Croix teşkilâtının dünyadaki mevcudiyetinin açıkça belirdiğine hükmedilmişti. Harsburg hanedanından Rudolphe II ve Kont Maurice de Hesse Cassel gibi hükümdarların etrafını alan simyacıların ilk plânda rol oynadıkları zannolunmaktadır. Teşkilâtın sözcülüğünü «Lüter» ci mürşit J. Andreae yapıyordu ki, mevcudiyeti münevver halk için uzun zaman entrika konusu olmuştur.

Kardeşlik teşkilâtının akidelerinin tafsilâtına girişmeden önce bu teşkilata ismini veren sembolün, güllü haçın manâsını araştıralım.

Güllü haç, kırmızı bir haçın ortasına raptedilmiş kırmızı güldür ki İsa'nın mukaddes kanı ile kırmızıya boyanmıştır.

Haçlı seferler zamanında bu sembolün iki manâsı olduğunu Robert Fludd izâh etmektedir. Haç kurtarıcının ilmini, irfanını, mükemmel bilgisini ifade eder. Gül,

saflığın ve temizliğin sembolüdür, şehvet arzularını tahrip eden keşişliğin sembolüdür. Bu sembol aynı zamanda büyük simya ilmini ifade eder. Yani bütün lekelerin, pisliklerin temizlenmesi, ustalaşıp mükemmelleşerek kemâle ermeyi ifade eder.

Bunda gizli kâinat ilmini bulmak da mümkündür. Haç erkek işaret olup yaratıcı enerjiyi ifade eder ki dişi işareti olan gül yani ham maddeyi aşılayarak kâinatta mevcudiyetini sağlar.

Rose - Croix teşkilâtının genişlemesi

Rose Croix kardeşlik teşkilâtı Almanyada büyük bir gelişme kaydetti. Oradaki önemli üyeler arasında Andrae, Mynsicht, Gutman ve Michael Maier'i sayabiliriz. Büyük mutasavvıf Jacob Boehme (1574 - 1624) eserlerinde bu tasavvuf nazariyelerinin karışmasının kuvvetli tesiri altında kalmıştır. Fakat Rose Croix teşkilâtı ana vatanının dışına da yayıldı. Böylece Çekoslovak Comenius, Morav'yalı kardeşler ismiyle bu teşkilâtın Çekoslovakyada kurulan kısımını başkanlık yapıyor, yazdığı birçok tasavvuf kitaplarında Tanrının kanunlarına, kaidelerine, prensiplerine uygun bir mabet kurmaları için insanlara yalvarıyordu. Comenius Hollanda'ya gitti ve orada müritleri oldu. Zira Hollanda'da tam bir düşünce serbestisi mevcut olduğundan orası bir mezhebe mensup kişiler için ideâl bir memleketti. Fransada Rose Croix teşkilâtı, Michel Potier

ve cerrah David de Planiscampy gibi mensuplarının bulunmasına rağmen pek fazla yayılmamış gözüküyordu. Doktor Robert Fludd (1574 - 1637)'un gayretleriyle bu teşkilât İngiltere de pek kolay yayılmıştı. Fludd altı sene Fransa, İtalya, İspanya, Almanya ve Polonya hudutlarına geziler yaptı. Alman kardeşleri ile münasebetlerde bulunan Fludd âyinlere iştirak etti. İngiltereye dönüşünde Fludd Londrada çabuk genişleyen gruplar kurarak teşkilâtın İngiltere kısmının başkanı oldu. 1650 tarihine doğru Rose - Croix teşkilâtı İngilterede kuvvetlice teşkilâtlanmıştı. Bu teşkilât masonluğa yüksek dereceler sistemini sokmuştu.

Rose - Croix ve Frank Masonluk —

XVII. ci yüzyılın ortasına doğru Rose Croix kardeşlik teşkilâtı Frank Masonluğa da tesir etmiştir. Teşkilât üyeleri mason localarına sığınıyor ve imtiyazlı mason adını alıyorlardı. Onlar insaniyetin görünmeyen ve manevi bir mabedini kurmak içi nçalışırken sembolik mason idiler. Onlar an'aneleri değiştirerek kendi gizli anlayış ve idraklerini katıyorlardı, hoca mertebesini meydana getiriyorlar ve mezhebe giriş âyinlerinde ölüm, çürüyüş ve yeniden doğuş'u Hiram efsanesinde canlandırıyorlardı. Böylece modern frank masonluğun Rose Croix teşkilâtı esrarının devamı olduğu ve onların pelikan, feniks ve iki başlı kartal gibi gizli tipik sembollerini kullandığını söyleyebiliriz.

Böylece XVII. ci yüzyılın ilk yarısında gizli cemiyetlerin birbirinden fikir alış verişi ile büyük bir geliş-

me sağladığı görülüyordu. Tasavvufî hislerin açıklandığı, simya'nın ilmî araştırmalar yanında yer aldığı ve sosyal reform arzuları gibi muhtelif gerçekleşemiyen hayallerin bulunduğu bu deviri iyi anlayarak tanımak çok müşküldür. Bu meyanda Campanella'nın Cite du Soleil (güneş sitesi) ve Francis Bacon'un 1622 den sonra yazdığı New Atlantic (Yeni Atlantik) de mimarî sembollere atıf yapılarak bilginlerin ikâmet ettiği Salomon mabedinden bahsedilmektedir.

Teşkilâta giriş merasimleri —

Rose Croix teşkilâtına ve muhtelif derecelerine giriş merasimlerini incelemek ilgi çekici olacaktır. Alman Rose Croix teşkilâtı tanınmayan büyükler sistemini tatbik etmişlerdi ki bu sistemde küçük dereceli üyeler büyük dereceli üyeleri bilmezlerdi. Bu düşünce tarzı gizli ananelere sadık bulunan yüksek dereceli kardeşler tarafından himaye ve tercih edilmişti. Bunlar basit Rose - Croix mensuplarına nazaran hislerinin hâkimiyetini yenmiş ve yorulmadan dünyayı gezen gerçek Rose - Croix mensuplarıdırlar.

J. V. Andreae'nin yazdığı, bir simya kitabı olan, Noces Chimiques (Kimyevî eylence ve ziyafetler) isimli kitabındaki gibi teşkilâta giriş merasimleri anlatılmaktadır. Birçok tercüman ve tefsirciler muhtelif merasimlerin izahatını vermeğe çalışmışlardır. Fludd'ün Tractatus theologo philosophicus (tasavvuf felsefesi) isimli kitabında belirtildiği gibi teşkilâta girecek aday'a

Elie'ni nve Henoch'un kısmeti yaşatılır. Bu konudaki yazılar çok az ve müphemdir. Fakat kardeşliğe intisab merasimlerini öğrenmek için dolaîmbaçlı bir yol da yüksek dereceli masonların merasimlerinde rastlanan hususların incelenmesidir. Bunula beraber XVIII. ci asırda birbiri ardınca birçok düzeltilmeler yapılan bu sınıfların orijinal durumunu tesbit etmek bir hayli zordur. Maamafih bu sınıflara intisab için kullanılan rümuzlarla sembollerin incelenmesi ilgi çekici olacaktır. XVII. ci asırdaki mezheplerin nizamlarını toplayan gizli akidelerde bunların bulunabileceği mümkündür. İşte Vuillaume'a göre, Rose - Croix bölümünde belirtildiği gibi Jerusalem'in tasviri şöyledir : «son oda» işimli tabloda bir dağ görülmekte ve oradan bir ırmak akmaktadır. Bu dere kenarındaki bir ağacın oniki çeşit meyvası vardır. Dağın zirvesinde oniki kıymetli taştan müteşekkilbir kaide vardır. Bukaidenin üstünde altın bir kare bulunur. Bu karenin her yüzünde üç melek ile İsrael'in oniki kabilesinin isimleri yazılıdır. Bu karenin içinde bir haç vardır, haçın merkezinde de bir kuzu yatmaktadır. Aziz Jean'ın XXI. ci Apocalypse kitabından mülhem bu tasvir Fludd'ün Tractacus theologophilosophicus kitabında genişletilmektedir. Rose - Croix teşkilâtının bu mertebesi tasavvufî sahne ve hristiyan gizliliği bakımından özellik arzetmektedir.

Akideler ve gayeler

Rose - Croix fikirleri tarihçilere kolaylıkla yanaşabilir. Zira teşkilâttaki kardeşler çok yazı yazmışlar ve

Avrupanın büyük kitaplıkları XVII. ci asır ilk yarısı tarihini taşıyan bu çeşit önemli miktar kitap ihtiva etmektedir. Bu kitaplarda çok miktarda sembolik resim ve ilgi çekici işaretler bulunmaktadır. Teşkilâtın en önemli yazarı Robert Fludd'idi. Onun birçok kitabı XVIII. ci yüzyılda masonluğun yüksek felsefesinin anlaşılabileceği gerçek bir kıymet taşımaktadır.

Fludd'ün sistemlediği gibi Rose - Croix akidesi dinî felsefesini burada özetlemeğe çalışmak çok müşküldür. Bu geniş bir tasavvuf sistemidir; gizliliğin kuvvetli tesiri altında kalmış bulunan bir hristiyanlık esrarıdır; bir neoplatonizm ve bir hikmettir. Bu ortaçağ ve rönesanstanberi gizli kalmış aşağı yukarı bütün ananelerin toplamıdır. Kâinatın menşeini erkek ateşiyle dişi maddenin birleşmesiyle meydana geldiğini izah eden cinsiyet kozmogonisindeki gibi bu klâsik gizli temlerin gelişmesi belirtilmiştir. Bütün insanlar bir tek insanın değişik gelişmelerinden, muhtelif tezahürlerinden meydana gelmişlerdir. İlk çağların eski gizli felsefesini devam etiren biraderler altın devrinin yakında yeniden gelecek olduğunu bildirirler.

İsyanı ile dininden kovulan insan vecit haline gelmekle eski haklarına mâlik olabilir. İnsan buna muktedirdir. ve Tanrılaşmalıdır. Dinî ve sosyal bir işlem olan «umumî reform»'u yapmalıdır. Gizli büyük eser herşeyden evvel Ergon'dur; fesefî taşın araştırılmasıdır; mezhep taraftarlarının takdis edilmeleridir; fakat aynı zamanda bu birincinin mütemmimi olan Pa-

rergon'dur. Yani maddeyi saf altına tahvil edebilen takdis ile felsefî taşın fizikî araştırılmasıdır. İsâ Peygamber insanın içinde bulunur ve ona tamamiyle nüfuz eder. Her insan manevî kayadan kopmuş canlı bir taş parçasıdır. Kurtarıcının sözleri böylece bütün insanlığa şâmildir. Bu şekilde Moiz ve Salomon'un tasvir ettiği mabet meydana getirilecektir. O meydana geldiği zaman ölü taşlar canlanacak saf olmayan maden saf altın haline gelecek ve insan ilk masum ve mükemmel haline rücu edecektir.

Bilhassa şunu kaydedelim : vahiy'in devam ettiği inancı, gizli ananenin gerçek Rose - Croix mensupları addedilen yüksek dereceli teşkilât mensupları tarafından muhafaza edilmesi, bütün ilimin mahremiyetine vakıf bulunmaları, felsefî taşa mâlik olmaları, hayatı hudutsuz uzatmak san'atını bilmeleri, insan üstü ve bilinmeyen kudretlere mâlik olmaları. Bunlar zamanımızda birçok kişilerin rastgelmek için boşyere aradıkları görünmeyen kişilerdir.

Tabiatıyla bazı rastgelinen Rose - Croix mensubundan bahsolunmaktadır. Böylece 1615 de seyyahat eden bir doktor rastgeldiği orta boylu sade giyinişli, her çeşit ilimden bahseden, hastaları bedava iyileştiren, Rose-Croix teşkilâtı mensubu olduğunu beyan eden kişiyi anlatmaktadır. Bu kimse Latince, eski Yunanca ve ecnebi dilleri konuşuyor, kehanette bulunuyordu. Bu seksen yaşındaki şahıs aynı yerde iki gece kalmadan kaybolmuştu. 1625'e doğru bu vahiycilerin asıl memleket-

leri olan esrarengiz doğu'ya gittikleri haber veriliyordu. Bu tarihten günümüze kadar Avrupada bu teşkilata mensup olduklarını ileri süren kişilere rastgelinmiştir ki bunların en meşhurları XVIII. ci yüzyılda saint-Germain kontu ve Cagliostro'dur.

Bu Rose-Croix gizli cemiyeti düşünüldüğünden daha önemli bir rol oynamıştır. Böylece bu insancıl ve tasavvuf nazariyeleriyle ayartılan Descartes Almanya ve Hollanda'da ikâmeti sırasında arkadaşı matematikçi Faulhaber vasıtasıyla bu teşkilâta intisab etmişti. Descartes'in meşhur «Düşünceleri, Olympica gibi gençlik risaleleri bu bakımdan açıklayıcı eserlerdir.

Bu cemiyet frank - masonluğa dahil oluyordu ki Rose - Croix mezhebinin frank masonluğa kuvvetli tesiri olmuştur. Bundan sonraki kısımda da frank masonluğu inceleyeceğiz.

——oOo——

— V. ci K I S I M —

FRANK - MASONLUK

I — Tarihçesi

Fiilî Masonluktan nazarî Masonluğa —

Hususî bilgileri olan masonluğun kurucuları ruhanî kolejlerde toplandıkları eski zamanlardanberi diğer mesleklerin arasında bir nev'i aristokrasi meydana getiriyorlardı. Orta çağda kiliselerin ve sarayların bu kurucları dinî ve lâik otoriteler tarafından birçok imtiyazlardan istifade ediyorlardı. (Muhtelif muafiyet ve istisnalar, hususî mahkemeler). Frank - mason : kelime manâsı olarak «imtiyazlı mason» manâsına gelmektedir. O zamanki kuruluşları, bu sırları muhafaza etmeye muktedir olanlar arasında paylaşılmayı matuf kılıyordu. Böylece üstün bir eser, devamlı bir çalışma ve ideal, daha mükemmel, geniş, umumî ve sonsuz bir mabet fikri kuruluyordu. Ortadoksluğa karşı az çok fena durumda olan, simya ilmiyle uğraşan bu düşüncedeki insanlar gizlenecek yer arıyorlardı.

Meslek sahiplerinden, kurucular dan müteşekkil fiilî masonluktan nazarî denilen frank-masonluğa geçiş

hususunda İngilterede (müsamahalı masonlar)'ın gittikçe önem kazanması rol oynamıştı.

Büyük Britanya'da, diğer Avrupa memleketlerindeki gibi (freemasons) isimlendirilen frank - mason kurucuları vardı. Bunlar zengin ve forslu olup iktidardakiler tarafından korunuyorlardı. Cemiyete kabul edilip girenler de bu giriş merasimi sırlarını gizli tutarak bazı kaidelere riayet etmek mecburiyetindeydiler. «Landmarks» isimlendirilen bu kaideler kelime olarak mülkiyet sınırları manâsına geliyordu. Fakat XVI. cı yüzyıl sonu, karışık bir devir olup, büyük inşaatlarda pek bariz bir yavaşlama göze çarpıyordu. Esnaf loncalarında bir gerileme hissediliyordu. Bunlar sinelerinde meslek erbabı olmayan kimseleri barındırıyorlardı. İşte bunlar müsamahalı masonlar'dı ki ekseriya XVII. ci yüzyıl başlangıcında bu müsamahalı masonlar bir hayli çoğalmışlardı. Fakat kesin bir rol oynayan bilhassa İngilizlerin «Rose - Croix» t eşkilâtı idi. Bunlardan Robert Fludd'ün müritleri 1650 senesine doğru Londrada çok kuvvetli teşkilâtlanmışlardı. Bunlardan biri olan simyacı Elias Ashmole (1617 - 1692) kayınbiraderiyle birlikte 1646 da müsamahalı masonluğa kabul edilmişti. O da, Thomas biraderler, George Warton, astrolog Lilly vs. gibi ilâhiyat âlimi arkadaşlarıyla birlikte mason locasına bağlanmıştı ki bu arkadaşların teşkilâtlandırdıkları cemiyetin gayesi ilimlerin ideâl mabedi olan Salomon evini kurmaktı. Bu gaye için onlar masonların lokallerinde toplanmayı mümkün kılmışlardı. Yavaş ya-

vaş bu Rose - Croix topluluğu masonların içinde üstünlük elde etmişlerdi. Onlar kendi rümuzlarını dahil ederek giriş merasimlerini tamamiyle tadil etmişlerdi. Taş yontucular bir işçi sınıfı meydana getiriyorlardı. Ameleler teşkilâta kabul edilmediğinden sadece bir şantiye idaresiyle görevli usta teşkilâta girebiliyordu. Buna mukabil nazarî masonlukta ise öğrenci, işçi sınıfına girmek için de bir kabul merasimi yapılıyordu. Usta sınıfına geçmek için yapılan merasimde ise Hiram efsanesi temsil ediliyordu. Menşei işçilerden gelen bu efsaneyi Rose - Croix cemiyetindekiler kendi sembolleriyle geliştirmişlerdi. Cemiyetin usullerine ve Salomon mabedinin sembolik kuruluşu efsanesine eski şövalyeliklerden mülhem yenilikler ilâve ettiler. Bu hususta İskoçya'yı seçmişlerdi ki frank - masonluk ismi de İskoçlardan gelmektedir. Gizli hristiyan âyinleri de Rose Croix âyinlerinin aynısıydı.

«Müsamahalı masonlar» böylece çoğaldılar. Kültürlü sınıf masonluğun kardeşlik, insaniyet duygusunu duyuyor, üyeler birbirine kardeş diye hitap ediyor, gizli merasimler, tanışma rümuzlarının cazibesine bağlanıyorlardı. Bunlardan başka bütün asiller, Kromvel ve Püriten'lerin ve protestanlar tarafından takib edilen katoliklerin hasımları onların localarına sığınıyorlardı. Böylece masonluk iktidara düşman olmuş ve Stuart hanedanının tekrar iktidara geçmesini arzuluyordu. 1660 inkilâbından sonra Charles II tarafından da müdafaa edilmişlerdi.

1668 de ikinci ihtilâlden ve Guillome d'Orange'ın zaferinden sonra masonluğu zamanın iktidarı indinde dü-

rüst ve insancıl göstermek için yeni bir harekât vuku buldu. Bu harekâtın failleri Fransız asıllı Desaguliers ve Anderson isimli iki protestan rahibiydi.

24 Haziran 1717 de İngiliz başkentinin dört locası birleşerek, masonluk kaidelerini birleştirmekle görevli büyük bir loca kurdular. Asiller ve bujuvalar büyük bir kütle halinde bu localara kabul olundular ve yavaş yavaş basit işçiler aralarında kaybolmağa başladılar. Frank mason teşkilâtı meslek erbabı tarafından meydana getirilmiş bir topluluk iken, nazarî bir topluluk şeklini almağa başladı. Anderson tarafından tekrar ele alınan usul ve kaideleri 1723 de ilân edildi. Bunun birinci kısımında dünyanın yaratılışındanberi gelen efnanevî tarihçe belirtiliyor, ikinci kısımda ise topluluğun eski kurucularına benzeyerek nizamnameler belirtiliyordu. Aynı zamanda cemiyeti herkesin girebilmesine açık bulundurarak masonları kuruluşlarının esası olan herkesin girebilmesine açık bulundurarak masonları kuruluşlarını esası olan kardeşlik duygularını duymaya davet ediyordu. Merasimlerde üç sınıf vardı : çırak, kalfa, usta. Bilhassa insancıl, Tanrının birliğine inanan, ruhanî, dinî bir doktrin yayarak, mezhepleri ne olursa olsun bütün hristiyanlara açık bulunan ve mevcut iktidara sadık olan Anderson prensipleri yavaş yavaş bütün locaların nizamnamesi oluyordu. Resmen bir kenara bırakılmış bulunan yüksek dereceli sınıflara gelince, bunlar bazı localarda Stuart taraftarları tarafından temsil ediliyordu. «Jacobites»

lerin kesin hezimetinden sonra bu politik gayelerini yaşatmaya devam ettiren yüksek sınıfların bütün gizli rümuzları ile yeniden tashih edilerek görünmeleri gerekiyordu. Mukavemetlere rağmen onlar bu yeni sistem içindeki yerlerini «İskoçya frank masonluğu» ismi altında temin etmeyi başarmışlardı.

XVIII. ci asırda Fransada frank - masonluk ve yüksek sınıflar sisteminin gelişmesi —

Frank masonluk Fransaya 1730 da girmiş ve büyük bir gelişme bularak Londradaki büyük locanın tâyin ettiği birçok locaların kurulduğu görülmüştü. O çağın ingiliz taraftarlığı hareketi yararına olan zihniyeti, gizliliğin cazibesi ve insaniyet gibi Manş'ın ötesinden gelen her şeyi hayranlıkla karşılıyordu. Masonluk aristokratlardan da burjuvalardan da çok taraftar kazanmıştır. Frank masonluk bütün üyelerini istisnasız olarak asil ilân ediyor ve locaya bağlı bütün mensubuna merasim kılıcını bağışlıyordu. Böylece eşitlik emellerini teşvik ediyordu.

Fakat Fransız masonluğu bu sırada önemli bir buhran geçirecekti. Bu bir dış tehlike değildi. Bütün gizli topluluklara karşı halk otoritesinin düşman olarak itimatsızlık göstermesi, 1738 de papa Clement XII nin hükümleri masonluğun gelişmesine engel olamadı. Meclis papanın hükmünü reddetti ve kraliyet mahkemesi masonlara adlî takibat yapılmasından vazgeçti. Mensupların sayısı gittikçe artmasına rağmen birçok-

ları locaların şık kıyafetlerle gidilen ziyafetleriyle ilgilenmiyorlardı. Samimi masonlar nizamnamade bir değişiklik yapılmasını temenni ediyorlardı. Şövalye Michel de Ramsay'ın bir nutku masonlukta bir dönüm noktası oldu. Ramsay 1686 da İskoçya'da Ayr şehrinde doğmuştu. Edinburg üniversitesini bitirdikten sonra uzun seyahatler yaptı. Hollanda'ya yaptığı gezide mutasavvıf Poiret ile tanışmıştı. Sonra Fransa'da Cambrai'de 1709 senesinde arkadaş olduğu Fenelon onu katolik dinine girmeğe razı etti. Büyük Britanyaya dönüşünde Oxford Üniversitesinde 1730 da doktorasını kazanmayı başardı. Büyük İngiliz Locasına dahil olarak yenilik projelerini tatbik etme teşebbüsleri neticesiz kalınca, Fransız masonlarına dahil olmakta karar kılarak oraya gitti. Fransada 1736 da söylediği bir nutuk, yüksek rütbelerin arızi çoğalmalarını vasıtalı olarak alıştırıyordu. Gerçekten bu nutuk bilhassa teşkilâtın insancıl gayelerini methederek coşturuyordu. Masonluk bir teşkilâttır ki yegâne gayesi bir zihniyet ve düşünce birliği temin ederek bunların daha iyileşmesini mümkün kılmak ve zamanla bu zihniyet birliği içinde farklı devletlerin icab ettirdiği muhtelif vazifelerde talimatlara riayetsizlikte bulunmamak hususunda aynı düşünen bir millet meydana getirilmiş olur.

Böylece ilim ve fazilet bağlantıları kurulmuş olur. İkinci kısımda Ramsay bir efsaneyi genişleterek haçlı seferlerinden bahsediyordu ki. bu nokta en büyük akislere sebeb olmuştur. Ölen Feneleon'un eserlerini neşrettikten sonra Ramsay de 1743 de hayata gözlerini

yummuştu. Çırak, kalfa, usta gibi üç sınıftan başka sınıf kurulmamasına rağmen onu yüksek sınıfların banisi, manevi babası kabul ederlerdi. 1740 dan sonra bu yüksek sınıfların gelişmesinde üç derece belirmektedir. Karakterini tamamen değiştirerek tekrar gizliliği şiar edinen İskoç masonluğu olmuştur. İhtilâl arifesine kadar durmadan yeni sınıflar kurulmasına ve Rose-Croix teşkilâtı sınıflarına uyan makamlar yaratılmasına restgeliniyordu. Kendi kendine meydana gelen bir nesil, esrarlı yollardan taşınan gizli doktrinlerin gerçek bir istilasıyla karşılaşıyordu. Âyinlerin verümuzların gizli manâları araştırılmaya başlanmış, sonsuzluk hakkında fikirler ve bütün varlıkların menşei olan kutsal isim hakkında düşünülüyordu. Kartal, pelikan kuşu ve mitolojinin feniks kuşu gibi gizli semboller çoğalarak Rose Croix' nın gizli hristiyanlığı olarak âyinlerde ele alınmıştı.

R, Le Forestier'nin belirttiği gibi bütün bu muhtelif sınıflar başlıca iki tipte olurlar :

Hiram efsanesini geliştiren intikam sınıfları üyelerine yapılan cinayetlerden itikam almak etkisini yapıyordu.

Ramsay'ın geliştirdiği efsane de şövalye sınıfları masonluğu şövalyelik derecesinde gösteriyordu.

Mabet şövalyesi, Babil kulesi mimarı gibi tantanali isimler taşıyan yeni sınıflar meydana çıkıyordu ki onların sahneye çıkışları debdebeli, tethişçi veya tasavvufi oluyordu. 1762 de eski İskoçya merasimleri gibi bazıları tertipledikleri mason merasimleri veya sistem-

leri ile bu karışıklığı bir nizama sokmak teşebbüslerinde bulunuyor. Willermoz, Cagliostro, Zinnerdorf gibi diğerleri hususî merasimleri ve sınıfları ile aydınlara yöneliyorlardı.

Masonluğu gelişmesi —

Masonluğun ve bilhassa Fransız masonluğunun sonradan gelişmesi birçok defa yeniden çizilmişti. 1773 de ortaya çıkan Büyükdoğu birinci derecedeki locaların ekserisini bir araya toplamıştı. Halbuki İskoçyalı denilen masonluğun yüksek sınıfları Napolyonun başkanlığındaki yüksek bir mecliste toplanarak üç yüksek sınıf tanıyor ve bu yüksek sınıflar için imtiyaz veriyordu.

Fransa ihtilâli önce masonluğa elverişli gözüktü ve meşhur (hürriyet, eşitlik, kardeşlik) dövizini ondan iktibas etti. Fakat hükümeti muhtelif masonları giyotine gönderdi. Burada XIX. cu asırda masonluğun gelişmesi üzerinde durmayacağız. Onu papalığa düşman yapan ihtilâfla da ilgilenmeyeceğiz. Zira tarihin bu kısımları her zaman anlatılmış, hikâye edilmiştir.

II — Masonluğa İntisab

Şubeler ve sınıflar —

Ekseriya zannedildiğinin aksine olarak bir tek merkezi iktidar yoktur. Atölyeler ve mabetler kendi kendilerini idare edecek gruplar teşkil ederler ve her millet içinde büyük bir loca tarafından idare edilen bir federasyon meydana getirirler. Her devletin müstakil

olduğu gibi millî büyük locaların da herbiri müstakildir. Bununla beraber muhtelif milletlere mensup olan insanların hepsinin beşeriyete ait olduğu gibi teorik olarak frank-masonluk birdir ve bütün hususî localar bir tek ideâl loca meydana getirirler. Bundan başka birçok memleketlerde büyük localar değişik şubeler teşkil ederler. Böylece Fransada başlıca 4 şube vardır :

1 — Fransa'nın Büyükdoğu'su - Üyeleri her sene seçilen bir meclis tarafından idare edilir. Âyinlerin büyük Koleji yüksek dereceli merasimleri idare eder.

2 — Fransa'nın Büyük - locası - (İskoçya masonluğu, eski merasimler) Her sene seçilen bir idare meclisi tarafından intihap edilen federal bir meclisçe idare olunur. Bir başkanı vardır. Bir yüksek meclisi merasimleri idare eder.

3 — Erkek ve kadınların karışık bulunduğu Büyük — loca — İnsan haklarına göre erkek ve kadını eşit olarak kabul eder. Halbuki diğer şubeler Anderson prensiplerine sadık kalarak kadınları masonluğa kabul etmezler.

4 — Millî Büyük — loca — İngiliz masonluğu tarafından yalnız bu şube tanınmaktadır.

Bu muhtelif şubeler ve sınıf sistemlerinden yalnız iki tanesi : (Fransız merasimleri ve eski İskoç merasimleri) Fransada önemlidir.

Frank masonlar tarafından en ziyade kullanılan kısaltmalar meyanında üç nokta kutsal üçkeni temsil eder.

Bir mason alfebesi mevcuttur ki bunda harfler çizgi ve noktalarla belirtilir.

Derece	Loca isimi	İskoç merasim usulü	Fransız merasim usulü
1	Mavi localar	çırak	çırak
2	veya sembolik	kalfa	kalfa
3	atölyeler.	usta	usta
4		gizli usta	
5		mükemmel usta	
6	g e l i ş m e	gizli sekreter	s e ç i l m i ş
7		hâkim ve yüksek memur	İ s k o ç y a l ı
8	a t ö l y e	teşkilât idare müdürü	
9	v e y a	dokuzlardan seçilen âmir	
10		onbeşlerden seçilen âmir	
11	l o c a l a r ı	seçilmiş yüce şövalye	
12		kurucu büyük usta	
13		kraliyet şövalyesi	
14		mukaddes kubbeye seçilen veya yüce mason	
15	k ı r m ı z ı	kılıç veya doğu şövalyesi	doğu şövalyesi
16	a t ö l y e l e r	Jerusalem prensi	
17	v e y a	doğu ve batı şövalyesi	
18	ruhani meclis	Rose - Croix şövalyesi (x)	Rose Croix prensi
19		Büyük ruhani reis - İlâhî Jerusalemin yüce iskoçyalısı	
20	f e l s e f î	saygıdeğer büyük usta	
21		Prusta şövalyesi	
22	a t ö l y e l e r	Kraliyet şövalyesi veya Lübnan prensi	
23	v e y a	mukaddes şef	
24		mukaddes prens	
25	i l m î	Tunç yılan şövalyesi	
26	h e y e t	Merci prensi veya	üçlü İskoçyalı
27		Mabedin büyük âmiri	
28		Güneş şövalyesi	
29		Aziz Andre	büyük İskoçyalı
30		Kadosh şövalyesi	
31	Mahkemeler	arastırıcı hâkim	büyük müfettiş
32	Karar Heyeti	gizli kraliyet yüce prensi	
33	Yüksek Meclis	umumi müfettiş	büyük âmir

(x) Fransızların 7. ci derecesi İskoçların 18. ci derecesine tekabül eder.

Loca — Loca veya mason mabedinin şekli merasimde derecelere göre değişir. Daima takip edilen bazı genel kaideler de vardır. Loca dik dörtgen biçiminde olup batıdan doğuya yani ışığa giden yolu temsil eder. Giriş kapısı batıda, hürmet makamı doğuda bulunur. Sol taraf kuzey, sağ taraf güneye bakar. Mabedin tavanı kubbe biçiminde olup yıldızlı gökyüzünü temsil eder. Böylece mabedin kâinatı temsil etmesi sebebinden masonlara onun boyutlarını bildirmek menedilmiştir. Bu hususta onlar : uzunluğu batıdan doğuya gider, genişliği kuzeyden güneye, yüksekliği nazir burcundan zenith burcuna kadardır, diye cevap vermelidirler.

Masonluğun senbolleri

1 — Eşkenar üçgen veya (ışık veren delta) — dinî sembol olup ortasında dört musevî harfi bulunmaktadır ki bunlar Tanrının gözünü ifade ederler. Bu üçken Loca'nın doğu tarafına şeref kürsüsünün tam arkasına ve üstüne yerleştirilir ve bütün hususlarıyla kutsal üçlemeyi temsil eder : mazi, hal ve istikbal; basiret, kuvvet ve güzellik; (büyük işlerin üç prensibi: tuz, kükürt ve cıva); tabiatın üç kanunu : doğmak, yaşamak ve ölmek; aydınlık (aktif prensip), karanlık (passif prensip) ve zaman. Bunlar erkek ve dişi prensipsipler arasında muvazene kurarlar. Üçgendeki göz aynı zamanda Tanrının gözünü ifade eden güneşi temsil eder ki güneş ışık ve hayatın menşeidir. Fiil (yaratıcı

prensip). Büyük Yaratıcı ve onun yaratmasını bize tanıtan kâinat.

2 — Jakin ve Boaz'ın iki sütunu — Salomon mabedinin mimarı Hiram tarafından insa edilmişlerdir. Beyaz ve kırmızı renkte olan bu iki sütun güneş ve ayı temsil ederler. Erkek ve dişi, aktif ve passif, aydınlık ve karalık, kâinatta yapıcı ve yıkıcı kuvvetlerin mücadelesini temsil ederler.

3 — Parıldayan yıldız - istifadeli ve hayırlı fiileri temsil eder, altından yapılmıştır. Merkezindeki G harfi'nin 5 mânası vardır: gravitation: cazibe, geometrie: hendese, generation: nesil, genic: dâhi, gnose: ilâhiyat, aynı zamanda God: Tanrı mânasını ifade eder.

4 — Pergel ve gönye — pergel insanın faaliyetini madde üzerinde tesiri ve kâinatın kuruluşunu temsil eder. Pergel nisbetin sembolüdür. Yani o insan dehasının erişebileceği en büyük sahayı ölçer. Aynı zamanda pergelin bir noktadan çıkan iki prensibi (kâinatın bütün tezahüratının başlangıcını) temsil ettiğini de belirtelim.

5 — Salomon alâmeti - 'altı köşeli yıldız' beyaz üçken ilâhiyatı, kuvvetlerin hareketini ve ruhanî ateşi; siyah üçken bunun aksine zorlukları, dünya kuvvetlerini ve insanı temsil eder.

6 — Yontulmamış taş ve küb taş - Yontulmamış taş gibi mezhebe girmeye aday olanın yontularak mezhebe kabul olan üye olmasını temsil ederler. Taşın yontulmasında kullanılan tokmak, taşçı kalemi, çekül ve kabarcıklı düzeç, cetvel, manivela, mala gibi aletler de sembol olarak kullanılırlar.

7 — Parıldayan kılıç - parıldamak fiiliyle yaratılışı temsil eder. Aynı zamanda üyenin muhtelif deneylerle temizlenmesini ve saflaşmasını ifade eder.

Masonluğun her basamağında rastlanılan bu sembolleri kolaylıkla çoğaltmak mümkündür. Bu sembollerin derin mânalarını masonluğun merasimlerinde rümuzların, hareketlerin incelenmesi çok ilgi çekicidir. Fakat bunlar bu kitabın sınırları dışına çıkmaktadır. Biz burada masonluğa giriş merasimleri hususunda esas prensipleri incelerken Hiram efsanesine göre çıraklıktan ustalığa geçişte en karakteristik noktaları belirtmekle yetineceğiz.

Masonluğa giriş prensipleri

Frank - masonluğun gayesi ideal mabet kurmak san'atıdır. Yani insanı eğitmektir. Yontulmamış taş gibi olan aday aydınlatılarak çırak ve sonra kalfa olur. Nihayet usta olarak kübik bir taş gibi ideal mabede girebilir.

Düşünme odası ve simya

Mezhebe girmeğe aday olan düşünme odasına sokulur. Bu odanın içi siyaha boyanmıştır. Bir masa ve bir tabure vardır. Masanın üzerinde bir yazı takımı, bir su testisi, ekmek, kükürt ve tuz dolu iki tabak bulunur. Duvarların üzerinde bir takım semboller: orak, kum saati, horoz, VITRIOL kelimesi vardır. Aday bu odada düşünerek kendinde bir değişiklik yapar. Aday

ham madde telâkki edilir. Düşünce odası simya ilminin aleti şeklinde bu ham madde üzerinde işlem yaparak gizli felsefesinin mücadelesiyle onu değiştirir. Aday orada karanlık mezarı bularak geçmiş varlığını kendi arzusu ile orada öldürür. Sonra aday yeniden doğmuş olur. Her nesilin yeni doğması için ilk şartın güneş ışığından tamamen azade bulunması lâzım geldiğine göre, düşünme odası bir nevi yaratıcı rol oynamaktadır. Cemiyete kabul edilecek aday'a simya ilminin ruhî işlemleri birbiri ardınca tatbik edilir. G. Persigout'un belirttiği gibi aday simya istiale'sinin üç devresini yaşar. Karanlıklar koyulaşır, siyah renk: çürüme devresi —şafak, gün ağırması, taşın beyazlaşması— alev parlaması, taşın kırmızılaşması. Bu üç simya prensibi düşünme odasında da göze çarpar. Kükürt, tuz ve merkür ilâhı (horoz Merkür ilâhını temsil eden eski bir semboldür. V.I.T.R.I.O.L kelimesi: (Visita Interiora Terrae Rectificando Invenies Occultum Lapidem) gizli formülünün baş harfleridir ki kelime mânası bakımından: Dünyada toprağın içini araştırırsan tasfiye ile hakikatı, saklı taşı bulursun" demektir. J. Boucher'e göre bu, insan ruhundan başka birşey olmayan benliğin (ego) sükûnetle, tefekkürle, derincene araştırılmasıdır.

Adayın üzerinden bıçak, para vs. gibi madenî cinsten olan bütün şeyler alınarak insan tabiatteki durumuna konur. Madeni eşya sun'i, yapma olup medeniyeti temsil eder. Adayın mâruz bulunduğu sihirli tesirleri şaşırtmamak için madenler alınır; zira onlar manyetik

cereyanların dolaşımını aksatırlar. Samimi duygular işareti olarak aday'ın göğsünün sol tarafı çıplak bırakılır. Tevazu işareti olarak aday'ın sağ bacağı da çıplaktır. Hürmet ifadesi olarak sol ayakkabısı da çıkarılır. Boynuna takılan kaygan bir düğüm onun bulunduğu dünya ile olan rabıtasını temsil eder.

Üç soru ve yemin

Aday yazılı olarak üç soruya cevap vermek mecburiyetindedir:

1 — İnsan Tanrıya karşı ne yapmalıdır?

2 — İnsan kendine karşı ne yapmalıdır?

3 — İnsan diğer insanlara karşı ne yapmalıdır?

Aday vasiyetnamesini yazdıktan sonra evvelce bahsedilen fizikî hazırlıklar yapılır, gözleri kapandıktan sonra denemeler yapılır ve ışığa çıkınca gözleri açılır. Nihayet mezhebe kabul edilen aday kâinatın yaratıcısı adına yemin eder üzerinde yemin yazılı olan kâğıt yakılır. Dört madde üzerindeki tesir şöyle belirtilir:

kâğıt	(katı cisim)	—— toprak
mürekkep	(sıvı)	—— su
telâffuz		—— hava
yakma		—— ateş

Aday ışık gördüğü anda mezhebe kabul edilmiş olur. Âyin esnasındaki takdis kuvvetine adayın dikkatini çekme kiçin bütün üyeler kılıçlarının sivri uçlarını aday'a yöneltiler.

Hiram efsanesi

Mezhebe kabul merasimi esnasında en kıdemli mason Hiram'ı temsil eder. Bu merasim sembolik bir dram olup eski çağlar esrarının devamı gibi değil fakat bir esrarengizliğin devamı olarak masonluğu belirtir.

Salomon mabedinin kurucusunun katledilmesini anlatan bu efsanenin derin ve esrarlı bir menşei vardır ve âyinlere XVII. ci asırda Rose - Croix teşkilâtı tarafından sokulduğu zannedilmektedir. Onlar ilk çağlardaki esrarengizliği ve oldukça eski gelenekleri tekrarlamaktadırlar.

Ustanın imtiyazlarını kıskanan üç kalfa birbiri arkasına Hiram'a hücum ederler ve sonuncuları onu öldürür. Onlar cesedi gömerek üzerine bir akasya dalı dikerler. Hiram'ı arayan arkadaşları bu dal işareti sayesinde onun kadavrasını bulurlar.

Bu efsane mezhebe kabul edilen tarafından yaşanır ve Hiram'ı temsil eden aday cetvelle sonra gönye ile yaralanır ve tokmak ile öldürülür. Bu üçlü ölümden sonra çürüyen Hiram yeniden dirilir.

Bu sembolik dram neyi ifade etmektedir?

1 — Düalizm prensibi belirtilir. Dinî ve felsefî bir sistem olan bu prensibe göre madde ve düşünce, vücut ve ruh, iyilik ve kötülük gibi birbirinin zıddı olan şeyler birbirleriyle daima mücadele etmektedirler. Eski çağ esrarı bir fenalıktan dolayı suçlu bir insanın ölümü ile

suret değiştirilerek dirilen bir insanın iyiliğini belirtmektedir.

2 — Bunun gibi astronomik bir ilham da belirtilebilir. Hiram: Osiris, güneştir. Eski güneş ilâhiyatında sembol olarak kullanılan akasya güneşin basubadelmevt nebatını temsil eder. Masonlara 'dul çocukları' denilmesi bu sebeptendir. Tabiat (İsis), sevgilisi güneş tarafından terkedilince mezara girmektedir. Kış mevsiminde güneş diğer yarım küreye geçmek üzere bizi terkedince mezarına çekilmiş gibi olur ve Tabiat da sevgili eşinden dul kalarak neş'e ve mümbitliğini kaybeder. Çocukları da mahsun ve perişan olurlar. Masonlar bundan kinaye olarak (dul'un çocukları) isimlendirilirler. Tanrının tekrar meydana çıkması gibi onlar ışığın çocukları olurlar. Siyah örtü dul'un karakterini vasıflandırır ve boşluğun karanlıklarının sembolüdür.

3 — Nihayet simya'ya göre bir ilham verilebilir. Hiram efsanesinde kinaye olarak belirtilen ölüm, çürüme devresi, ilkel maddenin yücelmek için geçeceği bir geçittir. Üç kalfa Hiram'a (aday'a) madde, ruh ve düşünce sahasında hücum ediyorlar. Bu üç saha dünyayı belirtir .Hiram dinî sahada dirilir. O zaman tam mânasıyla usta olur. Hiram'ın sembolik ölümü Osiris'in, İsa'nın ölümü gibidir ki insanın tamamen yok olmaması, istiale geçirmesidir.

III — DOKTRİNLER

Masonluğun gayesi : yapıcılık

Frankmasonluğun gayesi yapıcılık, Jerusalem mabedinin yeniden tesisi, yani insanlığın mükemmel gelişmesini sağlamak için mâkul rasyonel prensiplere uygun cemiyetin tesisidir. (Büyük ansiklopedi - O. Wirth) İnsanların, Kâinatın Büyük Yaratıcısının emirlerine uyarak tabiat nizamları dahilinde çalışmaları gerekmektedir. Wilermoz'un yazdığına göre frankmasonluğun gayesi insanın ve tabiatın tanınmasından başka birşey değildir. Onun kuruluşundanberi gelip geçmiş bütün bilginler bu mâruf mabedin kâinattaki varlığını, insanlığın geçmişteki, hâlihazırdaki ve gelecekteki umumi hâlinin tarihçesini belirten mutasavver bir tablo olarak gösterdiğini izah etmektedirler. Frankmasonluk tarafından uygulanan usuller: âyinleri teşkil eden sembolik fiil'erin icrası, sosyal karşılıklı yardım teşkilâtının eğitilmesi, zekânın kültürü, kardeşlik ve dayanışma ile birliğin gerçekleşmesidir. (Büyük ansiklopedi) Böylece ilk bakışta frankmasonluk, gayesi insanlığın maddi, manevî geliştirilmesi olan ve prensipleri insanlığın sonsuz gelişmesine inanan, müsamahakâr, insancıl bir teşkilâttır. A. Lantoine, masonluğu millî ve dinî bütün üstünlüklerden yapılı bir ayırım, (bir müsamaha mezhebi) olarak vasıflandırmaktadır. J. Boucher'e göre masonun vatanı sadece doğduğu ve büyüdüğü yer değil, bütün

dünyadır. Masonluk, gayesi müesseseleri yıkmamaya matuf, din değiştirmeleri ifa eden, umumî dünya ahlâkını milletlerin ve ırkların üstünde tutarak muhtelif müsbet dinlerin müşterek hükümlerini ihtiva etmektedir.

Bu teşkilât muhtelif mezheplerin dışında yer almaktadır. İnsanlığın fikrî ve ahlâkî gelişmesi gayesiyle çalışmak için birleşmek ihtiyacını duyan insanların meydana getirdiği topluluktur. Bununla beraber masonluğun beynelmilel insancıl bir cemiyet olması yanında bir gizli cemiyet olduğunu da unutmamak lâzımdır.

Masonluğa girişin gayesi

Masonluk intisab edene yol açar, bilgi verir ve rümuzlan üyelerine muvafakat etme imkânını verir. Masonluğa giriş felsefesi dinî ve siyasî doktrinlerin üzerinde ve dışında bulunmaktadır. Masonluk üyelerini hiçbir inanca ve hiçbir doktrin sistemine zorlamaz fakat onları sonsuz bir tekâmüle doğru yöneltir. Sembolizmin rümuzları iç çalışmaya tesir ederek şahsın dünyanın yapıcı yollarına yönelmesini niyet eder. Masonluğun büyük eseri daima hareketli olan bir vazifedir, teveccüh edilmesi gereken bir idealdir. Fakat J. Boucher (bu mabet asla tamamlanamayacak ve hiç kimse ebedî Hiram gibi kendisinin de dirileceğini bekleyemez) demektedir. Mason sembolizmi böylece mücerret, manevî, yüce bir felsefî düşünce tarzıdır ki mason olanın bunu benim-

semesi gerekmektedir. O. Wirth, masonlukta kendi kendinizde bulduğunuzu öğrenirsiniz demektedir.

Masonluğun esrarı

Anlaşılıyor ki masonluğa girişin gayesi gizli bir doktrinden tamamiyle başka birşeydir. Bununla beraber mason edebiyatında kardeşliğin mahremiyetini gerektiği gizli gelenceklerin, imaların tekrarlanmasına rastlanmaktadır. Doğudan gelen bu esrarlı bilgiler, Pythagore, Moise, Zoroastre, Jesus gibi bir sıra bilginler tarafından neşir ve nakledilmekteydiler. Eğer frankmasonluk eski sırların sembol ve âyinlerinin mirasına konduysa, yüksek dereceli masonlar tarafından geliştirilmiş nazariyat ve düşüncelerin bir esrarı bulunduğunu tesbit etmek zor değildir. G. Persigout'ya göre: kaybolmuş sözleri bulup en eski an'anenin izlerini toplayarak meydana getirmek gerekmektedir. Böylece frankmasonluk tarihi devirlerini geçirmiş olan eski ve yeni bütün dinler içinde tabiî bir din şeklini almakta insanlığın cennet mabedini araştırmağa çabalayarak altın devrini meydana getirmeğe çalışmaktadır. Mazaroz: (frankmasonluk dinlerin dinidir) demektedir.

Mason düşünürleri böylece uzun tarihçesi bilinen bütün devirlerin klâsik temaslarının esrarengizliğini bulmaktadırlar. Mazaroz'a göre yaratıcı birim, dişi ve erkek, esmer ve sarışın, düşünce ve maddenin birleşmesinden meydana gelen bir bütündür ki bunların sayı-

sız tezahürat ve tafsilâtına herbirimiz yerine göre aktör ve seyirci olarak iştirak etmekteyiz. Burada eski iki prensipi, erkek dişi zıddiyetini buluyoruz. Bu madde prensipini Jachin ve Boaz sütunları sembolleştirmektedirler. Büyük Yaratıcı dünyanın üstünde bir varlık değildir. Madde ve kuvvet müessir olmaktadır. Bu dünya nizamının muhtelif tezahüratını insanlar müşahade edebilmektedirler. Rose - Croix gibi mason filozofları güneş teolojisini de ileri sürerler. Güneş ışığının kâinat hayatını ifade eden ilâhi bir varlık olmasına göre güneş Tanrıyı temsil ederek dünyamıza hayat vermektedir.

Kâinatın doğuşu aydınlığın zıddı olan karanlığa tesiri ile izah edilmektedir. Modern yazarların çağdaş ilimde ekseri belirttikleri veçhile: J. Boucher, en son izahlara göre, her maddenin nihai olarak ışık parçacıklarına bölündüklerini ve bu küçük ışık parçalarının toplanarak boşlukta bir sehabe (nebülöz) meydana getirmesiyle dünyanın teşekkül ettiğini yazmaktadır. Maddenin özü ışık olduğuna göre içinde bulunup hareket ettiği yer karanlıktır.

Boşluk mekân gecedir, madde ise gündüzdür. Işık huzmelerinin elektron atom ve moleküller halinde birleşerek bir topluluktan ayırmak üzere tahsis ettiği dünya meydana gelmektedir. Bu suretle de zaman ortaya çıkmaktadır. Burada eski dünya yumurtası doktrininin yeni formülü belirmektedir ki bunda bütün varlıklar belirmemiş tohum halinde bulunmaktadırlar.

İnsan ise tabiatte imtiyazlı bir yer tutmaktadır. Nitekim ilâhiyat, kendisinde güzellik, iyilik ve gerçeklik idealini taşıyan insan ile temsil edilmektedir. Düşünen, akıl ve zekâsı bulunan insan, varlığını Tanrılaştırmakta olup kudretiyle imkânlarını namütenahi geliştirebilmektedir.

Masonluk sırları felsefî ve dinî bir kısım doktrinler üzerinde önemli ve büyük bir tesir meydana getirmiştir. Goethe'nin Faust'u Mozart'ın Sihirli flüt operası gibi edebî ve san'at eserlerinde bu tesir göze çarpmaktadır.

——oOo——

İKİNCİ BÖLÜM

SİYASÎ GİZLİ CEMİYETLER

Birinci Kısım

Genellikler

Gizli teşkilâtlarla siyasî teşkilâtlar arasındaki alâka ve farklar

Bu kitabın başında gizli cemiyetlerle siyasî cemiyetler arasında kesin bir sınırlama yapmanın zor olduğun ubelirtmiştik. Haricen belli olan şekillerdeki farklar daha azdır. Her gizli cemiyette, şekli ne olursa olsun, bir yemin vardır. Bu yemin "emir ve talimatlara uyarak itaat etmek ve sırları ifşa etmemek" hakkındadır. Buna ilâveten aday'ın cemiyete kabulü için daima bir giriş merasimi yapılır. Aynı maksat için çalışanların haricen gizli cemiyetlerinkine çok benzeyen tecrübelerden ve merasimlerden faydalanıldığını herkes bilir. Tarikat ve cemiyet mensuplarının güttükleri gayeler tarikatlerde uhrevî, siyasi cemiyetlerde ise dünyevîdir.

Politika üstü bazı teşkilâtların nazarî sözleşmelerinde sosyal reform projeleriyle ilgilenilebileceği ve gayelerinin felsefî olduğu açıklanmaktadır. (Rose Croix teşkilâtı) çok bilinen bir misâli zikretmek için frank mason teşkilâtının, tesirinin büyültülerek hissedilmemesine rağmen, önemli bir siyasî rol oynadığını belirtebiliriz. Bazı polemikçiler museviler tarafından idare edilen geniş bir mason komplosunu ihbar etmişlerdir. İngiliz hâkimiyeti, bolşeviklik, Amerikan tröstleri, radikal partiler aşağı yukarı bütün dinlere karşı propoganda yaparak yıkmak ve bütün memleketlerde iktidarı ele geçirmek için kiralık katillerden faydalanırlar. 18. ci asırdan günümüze kadar siyasî cemiyetleri yapanlar şiddet ve istibdada başvururlar. Tarihte bu yanlış anlatılmaktadır. Zira 1789 - 1791 Fransa ihtilâlinde eğer frank masonlar faal rol oynamışsa sonra Jakoben'ler taşkınlıklar yapmışlardır. Konvansion idaresinin mason localarını kapatarak birçok masonları giyotine gönderdiği bildirilmemektedir. O zaman masonların şefi Orlean dükü Filip idi. Bununla beraber diğer mânada mübalağa ederek masonluğun bazı memleketlerde politik gelişmelere hiç tesir etmediğini zannetmemelidir. (Masonların Fransada kilise ile devletin ayrılması hususundaki kanuna rey verilmesindeki rolü)...

Böylece Lantoin'ın ayırt ettiği tarikatçı ve politik olarak cemiyetin iki çeşitten hangisine dahil olduğunu anlama kiçin bir usul vardır. Bu usule göre merasim ve âyindeki mânalar derinleştirildiğinde felsefî, ahlâkî

ve dinî anlamlar bulunursa bu tarikatçı bir cemiyettir. Buna mukabil bu anlamlar kendine göre mâna taşımayarak cemiyete girecek adayın düşüncesine tesir etmek gayesini güdüyorsa bu siyasî bir cemiyettir. Rene Guenon'a göre bu iki çeşit cemiyeti diğer bir ayırt etme usulü de vardır. Tarikatçı cemiyette mânalı ve temsilî rümuzların kimin tarafından belirtildiği tesbit edilemez. Siyasî cemiyetin merasimi ise tanınmış bir şahıs tarafından yönetilir.

Siyasî cemiyetlerin genel karakterleri ve sınırlandırılmaları

Tamamiyle siyasî gayeleri olan gizli cemiyetlerin önce beliren niteliği müddetlerinin sınırlı oluşudur. Halbuki tarikatçı cemiyetlerin müddeti devamlı olup, dinlerdeki gibi yaşlılardan gençlere intikal etmektedir. Siyasî cemiyetlerin süresi ise kısa sürmektedir. Ekseriya bilindiği gibi onlar devlet iyi geçinmekten uzakta bulunmaktadırlar ve tarikatçı cemiyetlerdeki gibi teferruatlı mahalli teşkilâtlardan mahrum bulunmaktadırlar. Müsamahalı da olsa üyeleri kendilerini tanıtıp, gösteriş yapmak temayülündedirler. Gayeleri daima tahdit edilmiştir. Bir kere bu gayeye erişildi mi cemiyetin gizliliği lüzumsuz kalarak kaybolmaktadır. Polisin cemiyeti kapatmak üzere teşebbüse geçmesiyle de cemiyet arzusu hilâfına dağılmaktadır.

Bu çeşit gizli cemiyetleri doğuracak uygun şartlar bakımından önce rakip gir otoritenin mevcut olması gerekmektedir ki buna karşı olarak gizlenmeye lüzum hasıl olmaktadır. A. Lantoine'ın çok doğru olarak belirttiği gibi hükümete çok düşmanca teorilerin izhar edilebildiği en demokrat rejimlerde bile daima suikastlar vuku bulmaktadır. Diğer taraftan ekonomik ve sosyal durgunluk ve zayıflık devreleri birçok gizli cemiyetlerin doğmasıyla belirtilmektedir. Meselâ adalet cemiyetleri ekseriya hükümetin zayıf olup otoriteyi temin edemediği zamanlarda meydana çıkarlar.

Siyasi gizli cemiyetleri gayelerine göre şöyle sınıflandırabiliriz :

— Adaletin zayıfladığı zamanlarda kurulan adalet cemiyetleri.

— Bir ecnebî hakimiyetine veya zalim bir idareye karşı mücadele gayesiyle kurulan siyasi cemiyetler. Kendi istifadeleri için istidatlarının muzafferiyetini arayan beynelmilel gayeleri olanları da bu sınıfa dahil etmek mümkündür.

— Bazı tarihçilerin gerçek gizli cemiyetler olarak belirttikleri cinayî cemiyetler A. Lantoine'a göre esrarengiz tesanütlerine rağmen gangsterler ve kız kaçıran serseriler burada bizi ilgilendirmemektedirler. Umumiyetle bu gizli cemiyetlerin herbirinin nizamları, bir veya birkaç şefi bulunmakta olup hareketleri en ince teferruatıyla plânlanmaktadır. Birbirlerine olan rekabetleri

uyanık polis ve umumî efkârın dikkat nazarını celbederek izlenir.

Bu siyasi gizli cemiyetlerin sadece sayılması bile bir cilt doldurur. Biz burada yalnız birkaç tanesini misâl olarak inceleyeceğiz:

Saint - Vehme, Baviyera mutekitleri, Carbonari, İrlanda Gizli Cemiyetleri,

Ku - Klux Klan, Maffia, Cinai Cemiyetler.

——oOo——

İkinci Kısım

SAINTE - VEHME

Menşei

Sainte - Vehme adalet gayesiyle kurulangizli cemiyetlerin en meşhurudur. XIII. cü yüzyılın ortasına doğru Vestafalya'da Baviyera ve saks dükü I. ci Frederik tarafından imparatorluğun ilânından sonra hüküm süren kargaşalık ve haydutluk esnasında bu cemiyet doğmuştur. Ren ve Weser nehirleri arasındaki bu arazide kurulan imparatorlukta asayiş temin edilemiyor, haydutlar memleketi haraca kesiyorlardı. Bu anarşiye son vermek, zayıflamış adalet otoritelerinin yerine geçmek için Sente - Vehme cemiyeti kurulmuştur. XIV. cü asırda bu gizli cemiyet sınırsız bir iktidara mâlikti. ve en parlak devrinde yüzbinden fazla üyesi vardı ki bunlara Wissenden denilmekteydi. Bu cemiyetin kazai hükmü 1371'de Vestefalyada İmparator 4. cü Şarl tarafından tasdik edilen kod ile tanınmıştır. Nihayet 5. ci Şarl ve imparator Maksimilyen'in kanunları, kısa süren bu

mahkeme usulü kodunu lüzumsuz kılmıştır. Bununla beraber 16. cı asırdan sonra bile Sente - Vehme cemiyetinin tesir ve iktidarı gizlice devam etti. Bu gizli cemiyet Alman topraklarının Napolyon askerleri tarafından 1811'de istilâsıyla ortadan kaldırılmıştır.

Cemiyetin teşkilâtı

Bu cemiyet korkuyla karışık bir itibar telkin ediyordu. Zira sosyetenin her sınıfına mensup büyük miktarda üyeleri mevcuttu. Bunlar yeminlerini tutarak mahkemeleri durdurmayı ifa ediyorlardı. Cemiyet mensupları tanınacak işaretler taşıyarak dereceli rütbe alıyorlardı. Frohnboten: hükümleri tatbik etmekle mükellefti. Freischöffen: yargılardı. Stuhlherren: Mahkemeye başkanlık yapardı. Sente - Vehme toplantıları umumiyetle açık havada yapılırdı. Mahkeme celseleri umumiyetle herkese açık bazı durumlarda da yeminlilere tahsis edilirdi. (Gizli mahkeme). Gizli tutulan yazılı bir kanun vardı ki bunu cemiyet haricindekilere bildirmek yasaktı. Başlıca ceza en yakın ağaçta asılmaktı.

Sanığa altı hafta üçgün zarfında cevap vermek mecburiyetinde olduğu üç davet yapılırdı. Eğer sanık mahkemeye cevap vermeği kabul ederse otuza kadar şahit göstermeğe hakkı bulunurdu. Şayet sanık mahkûm edilirse Vehme tarafından ağaca astırılmak suretiyle hüküm infazolunurdu. Sanık üç davete de cevap vermediği takdirde gıyaben mahkûm edilir ve Vehme'nin üç

üyesi ona el koyunca en yakın ağaca onu asmak selâhiyetini haiz olurlardı. Böyle bir mahkemenin işini çabuk bitiren mahkeme usulü ve büyük miktarı bulunan üyeleriyle İspanyol engizisyonu kadar korku telkin etmesi kolayca anlaşılmaktadır.

——oOo——

Üçüncü Kısım

BAVİYERA MUTEKİTLERİ

Önce (kemâle erenler) adını alan bu mutekitler Baviyera'da Ingolstadt'da Üniversitede ruhani kanunlar dersi veren Adam Weishaupt isminde 28 yaşındaki genç tarafından I Mayıs 1776'da kurulmuştur. Weishaupt sosyal reform bakımından son derecede ileri düşüncelere mâlik olup bunları muzaffer kılmak gayesiyle bu teşkilâtı kurmuştu.

Weishaupt dinî ve siyasî tartışmaları mason localarında yasaklayan nizamnameden dolayı darılarak küsen frank masonların mühim bir kısmını cemiyetine sokmaya muvaffak olmuştu. 1983 de en parlak devrinde Baviyerada 600 üyesi bulunan bu cemiyetin bütün Avrupada üyeleri bulunmakta idi. Fakat bu başarı uzun sürmemişti. Bu gizli mason cemiyetinin teşkilât ve gayesi ne idi?

Rütbeler — Weishaupt ve arkadaşlarının rütbeleri üç devredede sınıflandırılıyordu.

I — Mütehassıs yetiştiren :

1. Yetiştirici, 2. Acemi, 3. Erginleşmemiş minör makamı, 4. Mutekit minör makamı.

II — Masonluk :

Sembolik	1 — Çırak 2 — Kalfa 3 — Usta
geniş, alâkasız	4 — Mutekit majör makamı 5 — İdareci mutekit

III — Gizlilik :

minör	1 — Rahip 2 — Saltanat naibi
majör	3 — Müneccim 4 — Kral

Teşkilâtın gerçek gayeleri üyenin bu rütbelerde derece derece yükselmesiyle anlaşılıyordu.

1. Mutekit minör - amir ve büyüklerine mutlak bir itaat edeceğine dair yemin ediyordu. Cemiyetin gayesinin bütün insaniyeti büyükleri tarafından idare edilen yekvücut olarak telakki etmek olduğu ona öğretilip anlatılıyordu.

2. İdareci mutekit — batıl itikatlara, çekiştirmeye, dedikoduya, despot ve zalimliğe karşı fazilet, basiret, iffet ve hürriyet uğrunda mücadele edeceğine yemin eder.

3. Rahip mertebesinde aday daha ziyade tarikat doktrinlerine tabi tutulur. Bu doktrinde: (bezdirici ida-

recilerden kurtulmanın çaresi devletin bütün kuvvetlerini ele geçirmek gayesini güden bir gizli cemiyetin icraatıyla hareket etmektir. Prens ve rahipler imha edilmelidir. Milliyetçilik yerini kozmopolitliğe bırakmalıdır...) denilmektedir.

4. Müneccim rütbesinde maddi vahdeti vücut felsefesi örne kolmaktadır. Wheishaupt: Tanrı ve dünya birdir, bütün dinler esası olmayan haris kimselerce icat edilerek yapılan sun'i şeylerdir, demektedir.

5. Nihayet en yüksek mertebede olan kral mezhep üyelerine: Her kimsenin eşit haklara sahip bulunduğunu, insanın kendi kendine hâkim bulunarak kendini idare etmesini, pederşahi devlette olduğu gibi milletlerin bu durumda onu idare edebilecek bütün yollara yöneleceğini, yani mümkün olabilirse sulhen mümkün olmadığı takdirde kuvvetle, dünya yüzünden tabiyetin, sömürgeciliğin kalkması gerektiğini belirtmektedir. Mutekitler müstear isim alarak, eski isimleri kullanarak birbirleriyle işaretleşirlerdi. Wheishaupt'un ismi (Spartaküs), Baron Von Knigge'nin ismi (Filon), hâkim Zwackh'ın ismi (Katon) idi. Muhaberelerinde de Baviyera'yı (Yunanistan), Münih'i (Atina) isimleriyle belirtirlerdi.

Mutekilterin nihai gayeleri — Mutekitlerin nihai gayeleri felsefî anlamda anarşiden başka birşey değildi. Weishaupt, frank masonluğun bütün hıristiyan mezheplerine şâmil olan daha izahlı ve avantajlı bir şeklini kurduğunu belirtiyordu. Düşüncesiz dinî hükümlerden

insanı serbest kıldığını, umumi bir bahtiyarlık görüşü ile cemiyetin faziletlerini canlandırıp yetiştirdiğini ileri sürüyordu. Hürriyet ve müsavatın geliştiği bir memlekette bunların çabuk gerçekleştiğini, devletin rütbe, mertebe silsilesi ve zenginlik gibi engelleri aşacağını, insanların serbest ve mes'ut olacağını izah ediyordu. Bazı tarihçilere göre mutekitlerin meramlarını da masonlarınki gibi teşkilâtı kendi çıkarlarına kullanmaya karşı bulunduğu belirtilmektedir. B. Fabre masonların niyetlerini belirtmek için şöyle yazmaktadır: Otorite yani hükümet bakımından, kanun yani kanun yapıcı bakımından, aile yani cemiyet bakımından milliyetçi, sınırlı ve memleketçi olmamak.

Cemiyetin kapatılması

1982 de meşhur bir frank mason olan Baron Von Kniggenin intisabı ile cemiyet büyük gelişme sağlamıştı. Bu zat Vestefalya şefi olmuştu. Fakat o Wheishaupt'un otoritesine çabuk tecavüz etmiş ve onun tarafından mutaassıplıkla itham edilmiştir. Wheishaupt onun merasimlerde dinî elemanlar abüyü kyer verdiğini ileri sürüyordu. Nihayet 1787 de Filon cemiyetten ayrıldı. O zamana kadar önemli çatışmalarda bulunan Baviyera seçmeni ihtilâlci niyetleri belli olan bu tarikat hakkında tahkikat açılmasını emretti. Knigge'nin çekilmesinden sonra korkan dört üye seçmen'e giderek (tarikatın hıristiyanlıktan ayrıldığını, epikür zevklerine kapıldığını,

intiharı haklı gördüğünü, milliyetçiliği ve mevcut idareyi küçük düşüncelerin düşüncesiz hükümleri olarak reddettiğini, hususi mülkiyeti inkâr ettiğini, fenalığa müsaade ettiğini ve tarikatın çıkarlarını herşeyden üstün tuttuklarını) beyan etmişlerdi. 1785 de cemiyet feshedildi. Weishaupt ve üç idareci arkadaşı kürsülerinden indirilerek Baviyera'dan kovuldular.

Baviyera mutekitlerinin Fransa ihtilâline üstün tesirleri tahmin edilmektedir. Mirabo ve Orlean Dükü Filip'in harekâta bu cemiyetin mensubu olarak iştirak ettikleri belirtilmiştir. Fakat bu hususlaki deliller noksandır.

——oOo——

Dördüncü Kısım

CARBONARİ

Menşei

Karbonari cemiyeti geçen yüzyıl kendisinden çok bahsettirmiştir. Muhtelif romanlar konularında onu sahneye koymuşlardır. Tertip ve komploları iyi bilinmekle beraber menşeleri hakkında fazla bilgi bulunmamaktadır. Karbonarizm'in atalarının oduncu, kömürcü gibi tamamiyle zararsız bir cemiyet olduğu zannedilmektedir. Bu bir nevi kumpanya olup, adından da anlaşılacağı gibi oduncu ve diğer orman işçilerinin topluluğu idi. Fakat içinde cemiyetin bütün sınıflarından insanlar mevcuttu. Bu orman masonlarının toplantı yeri tercihan açık hava olup, giriş merasimleri yapılır, işaret ve tanışma parolaları kullanılırdı. İçtimai karşılıklı yardım ve iyilik yapmayı bu cemiyet geliştiriyor, eylenip mes'ut olmayı eğitiyordu. Bu masum topluluktan polisin ağzına düşen İtlyan ve Fransız karbonari cemiyetlerine nasıl geçilmiştir?

Napolyona karşı kurulan, Filadelfiyalılar veya Olempliler gizli cemiyetinin kurucusu meşhur general

Mallet'in arkadaşı olan albay Oudet'in bu cemiyette bir rolü olduğu tesbit edilmekle beraber cemiyetin teşkilâtı bir esrar perdesine bürünmektedir. Oudet doktrinlerini yaymak için İtalyan karbonari cemiyetinin menşei olduğu tahmin edilen Jura kömürcülerine dayanmakta idi. Frankmasonlukla karbonari arasındaki münasebetler de esrarengizdir.

İtalyan Karbonari'leri

Karbonari cemiyeti güney İtalya'ya Murat'ın Napoli krallığı zamanında Fransızlar tarafından sokulmuştur. Jura kömürcüleri cemiyeti örnek alınarak bu cemiyet düzenlenmişti. İtalyan karbonarilerinin gelişmesi Murat'ın polis nazırı yaptığı Maghella zamanında olmuştur. Maghella Napolyonun muhasımı olup 1814 de müttefiklere katılmaya Murat'ı ikna etmişti. Maghella'nın ideali anayasası olan meşrutî İtalyanın bağımsızlığı idi. Bu gaye ile Napolyon ve Burbonların mutlak bir iktidarına karşı karbonari cemiyetinden faydalanılmıştı. Cemiyet olaganüstü bir çabuklukla gelişerek kuvvetlendi. J. Heron Lepper'in belirttiği gibi Kalabr ve Abruz şehirlerinde ikamet eden bütün erkekler cemiyete girmişlerdi. Karbonari'ler bütün sosyete sınıflarından mensuplarını toplayarak devlet içinde devlet haline gelmişlerdi. Mensuplarına askerî emirler vererek, onların suçlarını bile gizli mahkemelerinde yargılıyorlardı. Umumî mahkemeye kendi gizli mahkemelerinin

müsaadesiyle müracaat edilebiliyordu. Napoli kralı Ferdinand'ın polis nazırı Kanoza rakip olarak kurduğu Kalderari cemiyetiyle Karbonarilere karşı mücadeleye girişti. Fakat üyelerin aşırı derecede irtikaplarından bu cemiyet krallığın emriyle 1816 da kapatıldı. Bu arada Karbonari'ler gittikçe kuvvetlenirken Kalabr ve Abrüz şehirlerinde teşkilâtlanan bazı cemiyetlerin üyeleri siyasi cürümler işliyorlardı. İmparator onlarla savaşmak için bir İngiliz generaline başvurmuştu. Diğer mutedil cemiyetler ise orta kuzey İtalyanın muhtelif devletlerini mühimseyerek kuzey İtalyadaki Avusturyalıları kovmak gayesiyle çalışıyorlardı. İtalyan Karbonarilerinin tarihçesi çok karışık olduğundan fazla tafsilâtına girişecek değiliz.

Yalnız, Avusturyalılar tarafından İtalyanın bağımsızlığının bertaraf edildiğini işaret edelim. Bununla beraber bu hareket sönmedi ve XIX cu asırda Karbonarism gayesine erişmek için çoğalmakta devam etti.

1821'den sonra muhtelif Karbonari mensubu memleket dışına kaçarak teşkilâtlar kurdular. Ancak bütün İtalyada'da muhtelif isimler altında ihtilâlci cemiyetler mevcuttu. 1831 ayaklanmasında Avusturya İtalya üzerindeki hâkimiyetini yeniden kurdu.

Nihayet ihtilâl hareketinin idaresi el değiştirerek ilk hasımlara geçti. 1834 Nisanında muhtelif memleketlerden kaçan siyasî şahıslar Bern şehirinde toplanarak beynelmilel ihtilâlci bir cemiyet kurdular: Genç Avrupa. Bu cemiyet daha ziyade İtalyan (Mazzini) nin eseriydi.

İtalyanın kuruluşunda ve Avusturya hakimiyetine karşı savaşmada bu gizli cemiyetlerin faaliyetleri bilinmekte olduğundan Avrupa tarihlerinde yazılı olan bu kısımın tafsilâtına girişmeyeceğiz. Napolyon Bonapart'ın bir Karbonari üyesi bulunduğunu ve yeminine sadık kalarak İtalyanın bağımsızlığına çalıştığını herkes bilmektedir.

Fransız Karbonari'leri

Karbonarizm'in meraklı bir gelişme seyiri takip ettiğini görmüştük. Nitekim İtalyada kömürcülerin, yardımlaşma topluluğu şeklinde başlayarak önemli bir siyasî iktidara sahip olduğunu inceledik. Bu topluluğu 1820 de kısa bir zaman sadece Avusturyalılar mağlûb edebilmişlerdi. Napoliden gelen iki Fransız genci aralarına beş Fransız arkadaşlarını da alarak yedi kişilik bir Karbonari locası kurmuşlar ve bütün Fransaya yayılmışlardı. Tesir ve adet bakımından çoğalmak için iyi tertiple gizlilik ve emniyete itina ediyorlardı. Yeniden intisab eden üyelerin seçiminde en büyük titizlik gözetiliyordu. Toplantılar ıssız yerlerde gece yapılıyordu. Bütün emirler fiilen yerine getiriliyordu. Cemiyet mensupları umumi yerlerde ihtiyaç hasıl olursa işaretlerle muhabere ediyorlardı. Cemiyete giren aday bütün monarşilere kin güdeceğine yumruğu ile yemin ediyordu.

Yeni bir loca kurulacağı zaman kurucu büyük locanın 2 üyesi yeni locanın ilk üyesini cemiyete kabul

ederek o locanın reisi yapıyorlardı. Kendileri de reis yardımcıları olarak sansür yapıyorlardı. Yeni başkan bile onların hangisinin daha kıdemli olduğunu bilmezdi. İhanet riskini bertarak etmek için bir locanın üyeleri 20 olarak tahdit edilmişti. Localar arasında da her türlü muhaberat ve münasebet yasaktı. 1822 de Fransa'da askerler, işçiler ve öğrencilerden müteşekkil takriben 60.000 Karbonari üyesi vardı. Teşkilâtın başlıca gayesi monarşiyi kuvvetle yıkmaktı. Cemiyetin her mensubu bir tabanca ve 20 kurşun taşıyabilirdi. Cemiyetin reisi La Fayette idi. Diğer şefleri Manuel d'Argenson'da harekâta nezaret ediyorlardı.

Çok merkezileşmiş teşkilâtına rağmen bu cemiyet iktidarı tahmin ettiği gibi çabuk ele geçirememişti. 29 Aralık 1821 Bedfort'da başlayacak umumi ihtilâl için kararlaştırılmış tarihti. Fakat tesbit edilen randevuya La Fayette'in çok geç gelmesi umumi bir fiyasko oldu. Bu arada kraliyet polisi hazırlanan bu geniş çalışmaları keşfetmiş bulunduğundan Marsilya, Lion, Saumur, La Rochelle'deki teşebbüsler neticesiz kaldı. Sonuç olarak şiddetli bir bastırma hareketinin ölçüleri çabuklaştırıldı. Akisler yapan gürültülü bir duruşmadan sonra La Rochelle'in 4 şefi'nin Pariste kafaları kesildi. Bundan başka cemiyette birlik yoktu. Taşra üyeleri isimlerini bile bilmedikleri şeflere itaat etmekten şikâyet ediyorlardı. Bununla beraber Fransız Karbonarileri 1830'a kadar (kralın yeniden tahta çıkmasına) restorasyona karşı komplolar yapmağa devam ettiler. Karbonari

mensupları Louis Philippe'e düşman ihtilâlci cemiyetler kurarak 1848 Cumhuriyetinin kurucuları olmuşlardır.

Karbonari'nin teşkilâtı

1814 de kuruluşundanberi İtalyan Karbonarileri eski kömürcülerin ve masonların teşkilâtlarını kopya etmişlerdi. Mensupları çırak ve usta gruplarına ayrılmıştı. Mezhebin merasim usulüne göre locaları kareli tahta kaplama olurdu. Bir uçta dört köşe olmayan bir kütük bulunur ve orada usta otururdu. Kütüğün üzerinde bez örtü, su, tuz, haç, ağaç yaprakları, sopalar, ateş, toprak, akdikenden bir taç, bir makara iplik ve rümuzları tamamlamak için mavi kırmızı ve siyah üç kurdele bulunurdu. Ustanın arkasındaki duvarda bir üçgen ustanın isminin baş harflerini taşımaktadır. Soldaki üçgen de locanın armasını taşırdı. Sağdaki iki üçgende ise çırakların gizli isimlerinin baş harfleri bulunurdu. (Alta Vendita) büyük locası Napolide bulunur, teşkilâtın talimat ve nizamlarını yapardı. Altın kitapla cemiyetin statüsünü, siyah kitapta d acemiyete kabul edilmeyen adayların ve herhangi bir sebeple çıkarılanların listesi yazılı bulunrdu. Giriş merasimi tamamen dini mahiyetteydi. Gözleri bağlanan çırak adayı baltanın üzerine cemiyetin sırlarını ifşa etmeyip birbirlerine yardım edeceğine yemin ederdi. Usta rütbesinde merasimi yapan Pilat adını alırdı. Onun Kaif ve Herot adında iki yardımcısı vardı. Gözleri kapanmış aday merasim es-

nasında bir haça bağlanırdı. Gizlenmiş üyeler Avusturya askerleri farzedilerek tüfeklerini boşa atarlardı.

Bastırılma hareketinin başarısıyla polis tarafından takib edilen Karbonari tasfiye edildi. Mazzini gençliğinde Doria isimli bir tarafından cemiyete intisabını şöyle anlatır: (O bana, hükümetin zulümlerinin toplantıları mümkün kılmadığını ve gayeye erişmek için ihtiyatlı olmak lâzımgeldiğini öğretti. Bazı deneme ve merasimlerden benim kurtulacağımı belirterek kesin ve kararlı hareketlerim, talimatlara itaatim ve fedakârlığım hususunda beni sorguya çekti. Sonra beni diz çöktürerek kınından bir hançer çekti. Mensupların söylediği yemin formülünü bana tekrarlattı. Arkadaşlarımı tanıyacağım iki üç işareti de bana öğretti).

Fransız Karbonarilerinin merasimleri İtalyan Karbonarilerinin merasimlerinde hâkim olan dinî tesirden sıyrılmıştır.

——oOo——

Beşinci Kısım

İRLANDA GİZLİ CEMİYETLERİ

VIII. ci Hanri tarafından İngiltere'nin İrlanda üzerindeki hâkimiyeti tesis edildiğindenberi İrlanda istiklâlini elde etmek için çabalar yapmıştır. Elizabet devrindenberi Wood Kerne isimlendirilen asiler azaltılamamakta olup gerilla faaliyetlerini İngiliz otoritelerine karşı çoğaltıyorlardı. Fakat bunlar kelimenin tam mânasıyla gizli cemiyet değildiler. Zamanımıza kadar kurulan bu cemiyetlerin en önemlilerini belirteceğiz.

Birleşik İrlandalılar

Birleşik İrlandalılar cemiyeti Kuzey İrlanda da Belfast şehirinde 1781 yılında kurulmuştu. Gayesi Fransanın yardımıyla Büyük Britanya hâkimiyetini sarsmaktı. 1688 de tahttan indirilen Stuart hanedanı mensupları katolik İrlandalılar, XIV. cü Lui'nin taleplerindenberi Fransaya sempati besliyorlardı. Birleşik Amerikanın istiklâl harbi, Fransız ihtilâlinin ideolojisi Birleşmiş İrlandalılara da tesir etmişti.

Birleşmiş İrlandalılar cemiyetine dahil olan şu telkini ezberlemek mecburiyetinde idi:

— Doğru musunuz?
— Doğruyum.
— Ne gibi doğrusunuz?
— Kamış gibi doğruyum.
— Devam ediniz.
— Hakikat, sadâkat, birlik ve hürriyet için.
— Elinizde ne var?
— Yeşil bir dal var.
— Nereden aldınız?
— Amerikadan.
— Nerede yeşerdi?
— Fransada yeşerdi.
— Onu nereye dikeceksiniz?
— Büyük Britanya tacına dikeceğiz.

1796 da Birleşmiş İrlanda cemiyeti Lord Edward Fitz - Geraldı müzakereler için delege olarak Fransaya gönderdi. General Hoch kumandasındaki orduyu taşıyan bir Fransız filosu tertiplenmişti. Fakat bir fırtına gemilerin yolunu değiştirdi ve çıkarma beklenmeyen bir yere yapıldı. Fransızlar yeniden gemilere bindiler ve Visten de İrlandalılar tarafından toplanan yüzbin kişi savaşamadan dağıldılar.

Sinn - Fein — XIX yüzyılda İrlandalılar önce kanuni yollardan muhtariyetlerini temin etmeye çalıştılar. Fakat İngiltere hükümetinin yavaşlığından bıkarak bazı İrlandalılar doğrudan doğruya harekete geçmeğe karar verdiler ve XIX. cu yüzyılın sonunda İrlandalılar dilinde (yalnız biz) anlamına gelen Sinn - Fein gizli cemi-

yeti kurulmuş oldu. Britanya otoritelerine karşı suikastler çoğalıyordu ve orduda ayaklanmalar vuku buluyordu ki bunların en önemlisi adanın istiklâliyetini ele geçirmek için 1916 da olmuştu. Bazı romanlara da konu yapılan Sinn - Fein'in bu hareketi üzerinde fazla durmayacağız. İrlandalılar İngiliz hükümetini baş eğdirmeye mecbur ettiler. Serbest İrlanda hükümetinin kurulmasını temin için 1921 ayaklanmasından sonra esirlerin harekâtının nasıl neticelendiği bilinmektedir.

Ulster meselesi ve I.R.A. (Irish Republican Army) İrlanda Cumhuriyeti ordusu

Ulster meselesine göre kuzey İrlanda sâkinlerinin %56 sı Cromwell'denberi İngiliz soyundan gelen protestanlardı. Onlar İrlanda ile İngiltere münasebetlerinde daima müşterek bir nokta teşkil ediyorlardı. XIX. cu yüzyılın başında katolik Ribbonmen ve kralcı protestan orangiste gizli cemiyetleri İngiltere tacına karşı inatçı ve bazan kanlı mücadelelere girişiyorlardı. Zamanımızda İrlanda Cumhuriyetinin istiklâliyetine rağmen Ulster meselesinden dolayı İngiltere ile arasında bir garaz bulunmaktadır. İrlanda Cumhuriyet Ordusu isimli gizli cemiyet şiddetle birlik sağlamak istemektedir. Bu gaye ile adanın bütün kuzey kısmında bu cemiyet bir seri sabotajlar ve bazan da suikastlar yapmağa devam ediyorlardı. İrlanda hükümeti de birlik taraftarı olmasına rağmen bu şiddeti reddediyor ve mahkûm ediyordu. Diğer taraftan Orangiste cemiyeti de onların katoliklere karşı kaynaşma ve isyanlarını takib ediyordu.

Altıncı Kısım

KU - KLUX - KLAN

Menşei ve kuruluşu — Amerikada kuzey, güney muharebelerinden sonra güney devletlerinin kurtuluşu bu bölgedeki beyazlar için müşkül bir durum yaratmıştı. Esirlerin azat edilmeleri ve seçim haklarının verilmeleri bu devletlerde siyasi ekseriyeti elde tutuyor ve eski efendilerine (sahiplerine) karşı geniş bir iktidar sağlıyordu. Üstelik kuzeyin sert işgalinin kurbanı olan bunlar sert mukabelede bulunmak istiyorlardı. Ordu subaylarından bir grup toplanarak (Tennessee) Nashville de Ku Klux Klan isimli gizli cemiyeti kurdular. Bu garip isim eski model bir tüfeği işletip ateşlerken çıkan gürültüye benzetilerek bulunmuştur. Klan veya güneyin gizli devleti Antres (dens) isimlenen localarını çoğaltarak kısa zamanda genişledi. Cemiyete girenler yeminederek gözle nakledilen birbirleriyle tanışma işaretlerini hazırlıyorlardı. İntisap merasimleri ve toplantılarda papazlara mahsus kaputlar ve acayip kıyafetler kullanılıyordu.

Başlangıçta Klan bazı zulüm ve tecavüzlere karşı misilleme mukabelesiyle sınırlanıp, atlı gece seferleri

tertip ederek hayalet kıyafetleriyle zenci topluluklarını korkutmak gayesini güdüyordu. Meşalelerin gölgesinde hayalet kıyafetleriyle yapılan merasimlerde eski esirleri korkutmak için sesli beyanlarda bulunuyorlardı. Fakat sonra Klan üyeleri tarafından her çeşit fazla vergi isteme irtikâbına başlanıldı. Katran ve tüylerle gittikçe şiddetlenen cezai seferler tertiplendi. Klan üniformasını giyen güneyliler yollarda devriye geziyor ve tesbit edilmiş bir saatten sonra rastladıkları bütün zencileri kırbaçlıyorlardı. Seçim haklarını kullanmak isteyen zenciler linç ediliyordu. Nihayet federal hükümet 1871 de bu cemiyeti kapatan bir kanunu kabul ederek ortalığı sâkinleştirdi. Bununla beraber cemiyetin dağıtılmasına daha ziyade hareketleri sebep olmuştur. Öcalmak ve baskı zihniyeti kuzeyi tahrike devam etmiyordu. Federal birlikler güneydeki devletlerden keçilmişlerdi. Bu devletler seçim tertipleriyle zencilerin hürriyetini ellerinden almayı başarmışlardı. Beyazlar eski ekonomik sosyal ve siyasi üstünlüklerini tekrar elde etmişlerdi.

Klan'ın beyan ettiği gibi şefleri General Forest tarafından cebretmek ihtiyacı yavaş yavaş eritilerek cemiyet sona erdirildi.

Klan'ın dağılması

Birinci dünya savaşında Klan tekrar canlanacaktı. Nitekim zenci askerler avrupalı millerlerde ırk farkı hususunda tecrübe gördükten sonra Amerikaya dönüş-

lerinde kendilerini beyazların hor gördüğü aşağılık durumda hissetmiyorlardı. Zenciler beyazlardan üç misli daha kalabalıktılar ve umumiyetle fikirlerini beyan etmekte zorluk çekmiyorlardı. Gerçekten Ku - Klux - Klan canlanmak için Amerikanın harbe girmesini beklemedi. 1916 da W. J. Simmons isimli eski bir rahip tarafından idare edilen 34 kişi Atlanta dağlarında birleşerek Klanı canladırmaya and içtiler. Beyaz elbiseler ve başlıklar giydiler. Kanuni haklarını teşvikle elde ettiler. Bu topluluğun gayesi şövalye prensiplerini insana kabul ettirmek, karakteri geliştirmek, yuvanın ve kadının iffetini korumak, milliyetçiliği müdafaa etmek ve beyazların üstünlüğünü durdurmak idi. Zenginlerin eski mücaleci zihniyetinden korkan beyazların üstünlüğünü devam ettirmek istemeleri üzerine Klan birçok memleketlerde gayrıtabiî bir şekilde gelişti. Gerçek gayeleri zencilere karşı ırkçılıkla birleştikçe Amerikalılara sevimli projeler yapılıyor, ticareti inhisarına aldıkları ileri sürülerek musevilere karşı mücadele ediliyor, eski protestan zihniyetine katolikliğin sağladığı gelişmeye cephe alınıyor, lâtin ülkeleri göçmenlerinin Amerika Birleşik Devletlerine girmesi yasaklanıyor. Klan günde yüzlerce üye kaydolunarak süratle çoğaldı. 1922 Aralık ayında Klan üyeleri bir milyona yaklaşmıştı. Birkaç hafta sonra New York valisi Klan mensuplarının devlet hizmetinden çıkarılması hususunda polise emir vermişti. Bir kilisede dinî kıyafet ve nişanlarıyla bulunan bir Klan mensubu katoliklere, musevilere ve zencilere kar-

şı ilân edilen bu beyanat için merasimi kesmiştir. Klan aynı zaman bütün beyaz ırkı siya hırka karşı bir haçlı seferinde birleşmeye davet ediyordu. Cemiyetin çökmesi yakınlaşmıştı. Luisiana da Klan üyelerinden birinin yaptığı suikast nefret uyandırmış ve devlet idarecilerinin emirleriyle federal bir ankete rağmen suikastçı cezalandırılamadı. Birçok gazeteler buna karşı hücuma geçmişlerdi. Klan sert cevabıyla şerefini adalet huzurunda müdafaa etmeye kararlı olduğunu belirtiyordu. Bu açıklamalar mezhebi sona erdiriyordu. Klanda meydana çıkan derin anlaşmazlıklar gittikçe büyüyordu. Hırsızlıklar meydana çıkıyordu. Bir milyon dolara yaklaşain irtikap, Klan kasasından şeflerin aldıkları yüksek maaşlar vs., cemiyetin desteklediği içki yasağı kanunu dolayısıyla umumi efkâr zaten Klana düşman olmuştu. Böylece cemiyet üyeleri önemli bir şekilde azalmıştı. 1930 dan sonra Ku - Klux - Klan'dan pek az bahsolunmaktaydı. 1945 de cemiyette yeni bir çöküntü olmuş güney Amerika devletlerinde zenciler için cemiyetin tesiri kalmamış federal otoriteler ırk ayırımına karşı mücadele etmek için karar almışlardı.

——oOo——

Yedinci Kısım

MAFFIA

Sicilyada kurulan bu gizli cemiyetin adı herkesçe bilinir. XIX. cu yüzyılın başında Napoli sarayı Napolyon orduları tarafından kovulunca, Nelson'un kumandasındaki İngiliz donanmasının himayesiyle Sicilya adasında sığınacak bir yer aramıştı. O sıralarda ada haydutların hâkimiyetinde olup rakip çeteler memleketin nizamını parçalıyorlardı. İnzibatı temin için emrinde yeteri kadar askeri kuvveti bulunmayan hükümdar, bu çetelerin faaliyetini kontrol edebilmek için bazı çetelere köy jandarması adıyla polis görevi yaptırmak maksadıyla maaş veriyordu. Bu şekilde kurulan Maffia isimli gizli cemiyet uzun zaman Sicilyada hâkimiyet kurmuştu. Normal idare tarzına dönülmek istendiği zaman Maffia bütün polis kuvveti ile varlığını devam ettirmek istemişti.

Heron Lepper'in yazdığına göre (maaşları kesilen bu haydutlar kendi hesaplarına çalışıyor ve mevcut inzibattan şikâyet ediyorlardı. Kendilerine eleman toplamaları için de tükenmeyen imkânlar mevcuttu. Sicilyada maden işçileri ve ziraat işçileri arasında çok sefa-

let vardı. Böylece Maffia'nın sosyetenin bütün sınıflarından mülkî ve idarî otoritelerine kadar mensupları bulunuyordu. Sicilyalı köylüler tarafından arzulanan süratli bir adalet tecelli ettiriyorlardı. Mal sahiplerinin vergi istemelerinden yüklerini hafifletemeyen köylüler mer'i kanunlara karşı ilgisizdiler. Asırlardanberi Sicilya ahlâki sosyal ve politik bir kargaşalık içinde idi ve idari makamlar halkın meseleleriyle ilgilenmiyorlardı. Tabiatıyla Maffia da vergilerde irtikap yapıyor ve fenalıklarla karşılaşıyordu. Ahali polise müracaat etmektense hırsızlara soyulmağı ve hattâ öldürülmeği tercih ediyordu. Böylece Sicilyalılar cinayetler karşısında Maffia nizamlarına uymayı tercih edip canileri idari makamlara bildirmiyorlardı. 1924 de Musolini İtalyadaki bütün gizli cemiyetleri kaldırmak için Mori'yi Sicilyadaki Maffia ile mücadele etmeye memur etti. Polis kuvvetlerinin yardımıyla Mori bütün adada hükümetin otoritesini sağlamayı başardı. Buna rağmen Maffia tamamiyle ortadan kaldırılamadı. Dağlık araziye mâlik olan Sicilya haydutların barındığı bir memleket olmaktan kurtulamadı. Gazetelerde Maffia'dan çok bahsedilmekte olup onun teşkilâtının malî beslenmesi önemli kişilerden ve zenginlerden para sızdırılması hususunda birçok misaller belirtilmektedir. Maffia'nın giriş şartları ile nizamları pek bilinmemektedir. P. Geyraud cemiyete intisabı şöyle tasvir etmektedir. (Bana bir resim getirdiler. Bu gördüğün resim Notr Dam dö Frapani, dediler. Sa ğelini onun üzerine koy, sol elinle bu zımbayı al,

sağ elini delerek akacak kanın resimin üzerine tamamiyle örtmesine kadar Maffia'ya mutlak bir itaatte bulunacağın hakkında yeminini tekrarla.)...

İki cihan harbi arasında göçmenler muhtelif memleketlerde Maffia'nın şubelerini kurdular. Birleşik Amerika da önemli faaliyet gösteren bu cemiyet çekinilecek bir cinai topluluk oldu.

——oOo——

Sekizinci Kısım

Cinai cemiyetler

Bütün Avrupa memleketlerinin aşağı tabakası birçok cinai cemiyetleri bilirler. Fenalık yapan bu topluluklar hakkında birçok romanlar yazılmıştır. Fransada bilhassa 1336 - 1352 yüz sene harplerinden sonra kanuu dışı kurulan bu cemiyetler çoğalmıştı. Victor Hugo'nun Notre Dame ve Paris isimli meşhur eserini herkes bilir.

François Villon'un yazdığı gibi bu sefillerin de üyeleri, nizamları, idareleri ve tanışma işaretleriyle gizli lisanları bulunmaktadır. Muhtelif fena insanlar meyanında: Öz anlamda kötülük yapan insan, işsiz işçiler, kaçak ve firariler, sokak şarkıcıları, şarlatanlar, müflis ve suçlu tacirler, serseriler, her çeşit yoldan çıkmış insanlar, çingeneler ve kiralık kızlar bulunmaktadırlar.

——oOo——

NETİCE

Böylece başlıca gizli cemiyetleri okuyuculara takdim etmiş olduk. Fazla yazacak yerimiz olsaydı bu teşkilâtlar hakkında daha geniş tafsilât belirtecekdik. Aşağıdakiler gibi pek çokları hakkında da bilgi veremedik.

Frankmasonlara göre Amerikada en fazla üyesi bulunan cemiyet sayılan Odd Fellows ve Amerikada çok yayılmış olup (Pythagor) cuların devamı sayılan Pytias Şövalyeleri; Paris, Lyon, New York, Londra, Berlin gibi şehirlerde herkes tarafından bilinmeyen birçok mezhepleri sayamadık. Siyasî cemiyetler meyanında Balkan komitacılarını, frankmasonlara karşı Kanada ve Amerikada yayılmış olan Colomb Şövalyelerini, Çarlık Rusyasındaki gizli toplulukları, Yunanistandaki Hetairie cemiyetini, Polonyadaki cemiyetleri, İspanyol Comuneros'ları ve XIX. cu asırda başka birçok cemiyetleri sayabiliriz. Bunların sadece isimlerini saysak bu kitap dolmuş olurdu.

Şimdi bu faaliyetlerin objektif bir incelenmesinin meydana çıkardığı önemli fikiri belirteceğiz :

1 — Ön plânda eğer umumi tarihçe yapılıyorsa, meselâ: Carbonarism ve buna mümasil diğer teşkilâtlar

hakkında oldukça malûmat sahibi olmadan İtalyanın XIX. cu asırdaki durumu hakkındaki bilgiler kolayca anlaşılamaz. Bunun gibi Fransadaki Temmuz ihtilâli hakkında da bilgi anlaşılabilir. Diğer taraftan frankmason teşkilâtı hakkında öğrenilen bilgiler XVIII. ci asırda Fransa ihtilâlinin ideolojik sebepleri hakkında lüzumlu bilgileri ortaya çıkarmaktadır.

2 — Dinlerin tarihi ve daha umumi olarak düşüncelerin tarihi, eski çağların sonundaki Gnostisizm veya yeniçağdaki frankmason teşkilâtının bu çağlara yaptığı büyük etki şeklindeki incelemeler derecesinde bulunamaz.

3 — Gizli cemiyetlerin teşekkülâtını, bünyesini ve merasimlerini sosyoloji dikkatlice inceler. Buna mukabil bilgi zenginliği bakımından sosyolojik inceleme tarihçiye ilgi çekici ve meraklı mukayeseler yapmağı mümkün kılar. Bu hususta O. E. Briem şöyle yazmaktadır: İlkel toplumların esrarı ve gizli cemiyetler birbirlerinden farklı olmakla beraber şu müşterek noktayı arzederler ki her türlü duhul tecrübesi ve kabul merasimi gizlice yapılır. Bunlar öyle önemli bir rol oynarlar ki bazı yazarlar umumiyetle gizli cemiyetlerin duhul merasimlerinin bu ilkel toplumların sırlarından çıkarak inkişaf ettiğini ileri sürerler. Böylece bu giriş merasimlerinde sırların çekirdeğini bulmamız mümkündür.

4 — Nihayet psikoloji gizli cemiyetleri incelerken insanları böyle topluluklar teşkil etmeye sevkeden hisleri aydınlatmaktadır. Bir cemiyete veya mezhebe ka-

bul edilmenin sırlarına vakıf olunması ve bu kabul merasimiyle sembol işaretlerin bu mezhebe yeni kabul edilenin şuuru üstündeki etkilerinin öğrenilmesinin dinî hisleri inceleyen için en tesirli olduğunu kaydetmek lâzımdır. Müsbet dinlerin ve filozofların yanında gizli teşkilâtlar bize dekorun ters tarafını gösterirler.

Bu arada yabancı ve saklı kimseler görülür ki bunların tesirleri umumiyetle görünüşlerinden daha tesirlidirler. Siyasi cemiyetlere gelince, bunların muhtelif rejim değişikliklerinin başlangıcında, devamlı ihtilâllerde, her zaman ve her memlekette birinci plânda rol oynadığını işaret etmek lüzumsuzdur.

Gizli cemiyetler niçin kurulur? Bu soru ekseriya sorulmaktadır. Bunun cevabı bahis konusu teşkilâta ve bunların güttüğü gayelere göre değişik oluyor. Fakat psikologların umumiyetle mutabık olduğuna göre insan gizliliğe karşı ne şekilde olursa olsun bir temayül duymaktadır. Bu sır mukaddes olarak kendinde muhafaza edilmekte, başkalarına yayılmamakta ve ifşa edilmemekte fakat birkaç akraba veya arkadaşla paylaşılmakistenmektedir. Bu husus çocuklarda tipik bir durum arzeder. Onlar büyüklerin dikkatinden kaçan kapalı bir dünya gibidir ve hususi geleneklere sahiptirler. Ebeveyn ve hocalar tarafından öğretilmiyen âdetler, oyunlar, hikâyeler ve nakaratlar vardır ki çocuklar bunları birbirlerine naklederler. Bu arada en ehemmiyetsiz topluluklarında gizli topluluklar vaziyetinde olmak isteyerek adaylarının giriş merasimlerini yapma kistedikleri mü-

şahade edilmektedir.

İnsanlar az çok belirsiz surette vasıflarına göre derecelenmek arzusunu hissetmektedirler ki bu, kuvvet veya zenginliğe göre değil, kıymete göre sıralanma esasına dayanmaktadır. Bu rütbe bir merasimle müzakere edilir ki bu müzakereye normalin üstünde bir kıymet verilerek aday yüksek bir dereceye terfi ettirilir. Tamamiyle siyasî olan topluluklara dahil olmak için lâzım gelen debdebeli bir yemin merasiminin mevcudiyetini de aynı şekilde izah etmek kabildir. Zira bu gösterişli merasim cemiyete kabul edilene tevcih edilmiş olup ona büyük bir arkadaşlık, meslekdaşlık ve yapacağı vazifelerde sağlam bir itimat vermektedir. Şüphesiz her şahısın gizli cemiyetlere girmesindeki sebepler yükselmiş olamaz. Siyasî topluluklarda ideali için samimiyetle mücadele eden insanların yanında şiddetli arzularını doyurmak isteyen avantacı insanlar da bulunur. Gizli bir akideyi öğreten topluluklarda dikkati az çeken elemanların faydalı münasebetler yapmak için birbirine dayanışmadaki zihniyet ve arzularının, saf kimseleri heyecanlandıran şarlatanlardan, daha çok olduğunu herkes bilir.

Bu kitapta objektif bir inceleme yaptık. Bu konuda daha derin incelemeleri arzu eden okuyucular bibliyografyadan istifade edebilirler.

BİBLİYOĞRAFYA

A. BILLY, Chapelles et sociétés secrètes, Paris (Correa), 1951

C. W. HECKETHORN, The Secret Societies, 2 édit., Londres, 1897, 2 vol.

S. HUTIN, Histoire mondiale des Sociétés secrètes, éd. «Les Productions de Paris», 1959.

A. LANTOINE, Les sociétés secrètes actuelles en Europe et en Amérique, Paris (P. U. F.), 1940.

J. HERON LEPPER, Les sociétés secrètes, trad. de l'anglais, Paris (Payot), 1936.

G. SCHUSTER, Die geheimen Gesellschaften, Leipzig, 1906, 2 vol.

O. E. BRIEM, Les Sociétés secrètes de Mystères, trad. du suèdois, Paris (Payot), 1941.

L. CHOCHOD, Histoire de la magie, Paris (Payot), 1949.

T. W. DANZEL, Magie et science secrète, trad. de l'allemand, Paris (Payot), 1939.

P. GEYRAUD, Les petites églises de Paris, (Emile - Paul), 1937. — Les sociétés secrètes de Paris, id., 1938. — Les religions nouvelles de Paris, id., 1937. — L'occultisme à Paris, id., 1952.

M. P. HALL, An Encyclopedic Outline of Masonic, Hermetic, Quabbalistic and Rosicrucian Philosophy, San Francisco, 1928.

J. MARQUES-RIVIERE, Amulettes, talismans et pentacles, Paris (Payot), 1938. — Histoire des doctrines ésotéripues, id., 1940.

G. WELTER, Histoire des sectes chrétiennes, Paris (Payot), 1950.

P. GORDON, L'initiation sexuellc et l'évolution religieuse, Paris (P. U. F.), 1946. — L'image du monde dans l'Antiquité, id., 1949. — Le sacerdoce à travers les âges, Paris (La Colombe), 1950.

R. GUENON, Aperçus sur l'Initiation, Paris (Chacornac), 1946. — Le Roi du Monde, id., 3e édit., 1950.
G. PERSIGOUT, Le cabinet de réflexion, Paris (Méré), 1946.
HASTINGS, Encylopaedia o Religion, t. XI, pp. 309-315 (avec bibliogr.).
H. DESCHAMPS, Les religions de l'Afrique noire, «Que sais-je ?», n° 632.
H. DURVILLE, Mystères initiatiques, Paris, 1929.
J. VANDIER, La religion éguptienne, 2e édit., Paris (P. U. F.), 1949.
A. BOULANGER, Orphée, Paris (Rieder), 1925.
L. GERNET et A. BOULANGER, Le génie grec dans la religion, Paris (A. Michel), 1938.
J. MALLINGER, Pythagore et les Mystères, Paris (Niclaus), 1944 — Les secrets ésotériques des Pythagoriciens, id., 1946.
F. NIETZSCHE, La naissance de la tragédie (nombr, édit.).
L. ROBIN, La pansée grecque, 2e édit., Paris (A. Michel), 1948.
J. P. ARENDZEN, art. Gnosticism (Catholic Encycl., t. VI, New-York, 1909, pp. 592-602).
F. CUMONT, Les religions orientales dans le papanisme romain, Paris (Geuthner), 1929.
S. HUTIN, Les gnostiques, «Que sais-je ?», n° 808.
A. LOISY, Les mystéres paiens et les mystères chrétiens, Paris (Nourry), 1914.
H. LEISEGANG, La gnose, trad. de l'allemand, Paris (Payot), 1951.
G. R. S. MEAD, Fragments of a forgotten, 3e édit., Londres, 1931.
S. PETREMENT, Le dualisme chez Platon, les gnostiques et les manichéens, Paris (P. U. F.), 1947.
H. C. PUECH, Le manichéisme, Paris (Musée Guimet), 1950.
Travaux des grands islamisants (Titus BURCKARDT, Henri CORBIN, H. MASSE, L. MASSIGNON, etc.).
E. AEGERTER, Les hérésies du Moyen Age, Paris (P. U. F.), 1939.
J. CHARPENTIER, La vie des Templiers, Paris (La Colombe), 1944.

R. GUENON, L'ésotérisme de Dante, 3e édit., Paris (Chacornac), 1948.
E. MÜLLER, Histoire de la mystique juive, trad. de l'allemand, Paris (Payot), 1950.
J.-H. PROBST-BIRABEN, Les mystères des Templiers, Nice (Chiers astrologiques), 1947.
S. RUNCIMAN, Le manichéisme médiéval, trad. de l'angl., Paris (Payot), 1949.
G. G. SCHOLEM, Les grands courants de la mystique juive, trad. de l'anglais, Paris (Payot), 1950.
H. SEROUYA, La Kabbale, Paris (Grasset), 1947.
R. AMBELAIN, Templiers et Rose-Croix, Paris (Adyar), 1955.
P. ARNOLD, Histoire des Rose1Croix, Paris (Mercure de France), 1955.
S. HUTIN, Histoire des Rose-Croix, Paris (Gérard Nizet), 1955.
W. E. PEUCKERT, Die Rosenkreutzer, Iéna, 1928.
H. SCHICK, Das ältere Rosenkreuzertum, Berlin, 1942.
SEDIR, Les Rose-Croix, Paris («Les Amitiés spirituelles»), 1953.
H. SPENCER LEWIS, Questions et réponses rosicruciennes, Villeneuve-Saint-Georges (A. M. O. R. C.), 1957.
A. E. WAITE, The Brotherhood of the Rosy Cross, Londres, 1924.
F. WITTEMANS, Histoire des Rose-Croix, Paris (Adyar), 1925.
J. BOUCHER, La symbolique maçonnique, Paris (Bervy), 1948.
S. HUTIN, Les Francs-Maçons, Paris (Ed. du Seuil), 1960.
D. KNOOP et G. P. JONES, The genesis of Freemasonry, Manchester, 1947.
A. LANTOINE, Hist. de la franc-maçonnerie française, Paris (Nourry), 1925-35, 3 vol. — La franc-maçonnerie, in GORCE et MORTIER, Hist. gén. des religions, t. IV, Paris (Quillet), 1947, pp. 279-303.
R. LE FORESTIER, L'occultisme et la franc-maçonnerie écossaise, Paris (Perrin), 1928.

M. LEPAGE, L'ordre et les obédiences, Lyon (Derain), 1956.
J. MAQUES-RIVIERE, Les rituels secrets de la franc-maçonnerie, Paris (Plon), 1941.
P. NAUDON, Les origines religieuses et corporatives de la francmaçonnerie, Paris (Dervy), 1953.
R. PRIOURET, La franc-majonnerie sous les lys, Paris (Graset), 1953.
A. E. WAITE, A new Encyclopaedia of Freemasonry, Londres, 1924, 2 vol. — The Secret Tradition of Freemasonry, id., 1936.
O. VIRTH, Le symbolisme hermétique., 2e édit., Paris (Le Symbolisme), 1931. — La frans-maçonnerie rendue intelligible à ses adeptes, nouv. édit., id., 1931, 3 vol. — Le serpent de la Genèse (en collaborat. avec S. DE GUAÏTA), pub. par M. LEPAGE, Paris (Véga), 1949.
Revue bimestrielle : Le Symbolisme, publié par Marius LEPAGE.

ANIL YAYINEVİ'nin

Bazı Eserleri

1 — **İnsan İlimlerinin Bugünkü Konuları** : E. Brehier - Doç Dr. Selmin Evrim . . . . . 4 TL

2 — **Sosyal Hareketlerin Psikolojisi** : P. Maucorps - Doç. Dr. Selmin Evrim . . . . . 10 »

3 — **Psikoloji Tarihi** : M. Reuchlin - Doç. Dr. Selmin Evrim 10 »

4 — **Karakter Bilgisi** : Guy palmade - Afif Ergunalp . . . . 5 »

5 — **Demokrasi Buhranı** : Roger Lacombe - Suat Erginar 7 50

6 — **Siyasi Partiler ve Sosyalizm** : Ord. Prof. H. Ziya Ülken 10 »

7 — **Plânlama Konusunda Teklif ve Tenkitler** : Cevdet Mutuk . . . . . 3 »

8 — **Bazı Gerçekler** : Alparslan Türkeş - Rıfat Baykal - Muzaffer Özdağ . . . . . 4 »

9 — **Atatürk Gençlik ve Hürriyet** : Sadi Borak 7 50

10 — **Atatürk ve Din** : Sadi Borak . . . . . 5 »

11 — **Bu Dünya Böyledir İşte** : Rıfat Necdet Evrimer . . . 5 »

12 — **Batıda Tolerans Fikrinin Gelişmesi** : Doç. Hüseyin

12 — **Özel Okullar Rehberi** : Komisyon . . . . . 15 »

14 — **Klinikten Notlar** : Ord. Prof. Dr. Ekrem Şerif Egeli 10 »

15 — **Odyolojie Giriş** : Prog. Safa Karatay . . . . . 10 »

16 — **Klinikte Su ve Elektrolit Metabolizması bozukluklarının Esasları** : Doç. Dr. Kemal Önen . . . . . 10 »